

เสน่ห์อินเดียว

โดย

สาวิกา ศาสตรพงศ์

เสน่ห์อินเดีย

กลับจากอินเดียเมื่อวานนี้ (๒๓ ก.พ. ๕๒) มาถึงบ้านประมาณสี่ทุ่มครึ่ง หหมดแรงนอนสลบไป วันรุ่งขึ้นต้องทำงานบ้าน แล้วนอนพักอีกรอบ ตื่นมา รดน้ำต้นไม้ ตอนเย็น ลมพัดเย็นๆ เห็นดอกไม้จืดจางออกดอกขาวทั้งต้น ส่งกลิ่นหอมอบอวล รู้สึกมีความสุขมากที่ได้กลับมาอยู่บ้านที่คุ้นเคยอีกครั้ง หลังจากตะลอนๆ เทียวไปที่ต่างๆ ในอินเดีย เป็นเวลา ๔ วัน (ตั้งแต่วันที่ ๑๖ ก.พ. ๕๒ – ๒๓ ก.พ. ๕๒)

กลับมาถึงบ้าน จึงรู้ว่าประเทศเราแสนสบาย สะอาด อบอุ่น และคุ้นเคย แต่ทำไมเราถึงอยากไปอินเดีย ทั้งๆที่ไปมาแล้ว ๔ ครั้ง แต่ก็ยังอยากไปอีก เราก็รู้ว่าไปอินเดียลำบาก สกปรก ขอดทานก็เยอะ ห้องน้ำก็ไม่สะอาด ถนนหนทางก็ไม่ดี รถวิ่งได้ประมาณ ๓๕ กม. ต่อชั่วโมง ฝุ่นก็เยอะ แต่ที่ทำให้อยากไปอีก ก็เพราะอินเดียมีเสน่ห์ เนื่องจากมีสิ่งที่ทั้งโลกนี้ โลกไหนๆ และแม้แต่ในสวรรค์ก็ไม่มี นั่นคือ สังฆะเนี่ย สถานที่ทั้ง ๔ แห่ง คือ สถานที่ประสูติ ที่ตรัสรู้ ที่แสดงปฐมเทศนา และที่ปรินิพพาน รวมทั้งสถานที่ต่างๆ ที่มีรอยพระบาทของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระอริยสาวกเหยียบย่ำเพื่อเผยแผ่พระธรรม คำสั่งสอน ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามพ้นจากทุกข์ได้ เช่น พระคันธกุฎีบนเขาคิชฌกูฏ พระวิหารเวฬุวัน พระวิหารเชตวัน เป็นต้น เมื่อได้ไปกราบไหว้ด้วยศรัทธาแล้ว เกิดความปีติซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระปัญญาธิคุณ ทำให้จิตใจเบิกบาน ชุ่มชื่น ซึ่งความรู้สึกนี้จะไม่เกิดขึ้นเลยเมื่อไปเที่ยวสถานที่อื่น

การไปครั้งนี้ก็เหมือนกัน ก่อนไปก็ชักท้อแท้ ไม่อยากจะไปเท่าไร นึกถึงความลำบากที่จะได้รับ แต่ทำอย่างไรได้ ตกลงใจไปแล้วก็ต้องไป จัดกระเป๋าที่ลำบาก เพราะปีที่แล้วหนาวมาก ช่วงเวลาห่างกันไม่กี่วันกับปีก่อน (ปลายมกราคมกับกลางกุมภาพันธ์) อากาศไม่น่าจะต่างกันมาก เลยใส่เสื้อหนาวไปหลายตัว ทั้งตัวใหญ่ ตัวเล็ก ใส่นอน ใส่ข้างใน เผื่อไว้ เพราะถ้าหนาวแล้วจะไม่สบาย เผื่อไป เผื่อมา พร้อมกับ

สบงจีวร ยาม ที่จะถวายพระ รวมทั้งประทีปที่นำไปเวียนเทียนที่ให้ทุกท่านนำติดตัวไปเอง ก็ได้กระเป๋ใหญ่ 2 ใบ กระเป๋าเล็กอีก 2 ใบ (สำหรับ 2 คน)

เฮ้อ! เหนื่อยจริงๆ ทุกครั้งที่จัดกระเป๋าเตรียมเดินทาง ก็รู้สึกว้าใจดีมาก ที่เวลาเปลี่ยนภพชาติแต่ละครั้ง ไม่ต้องมีการจัดเตรียมสิ่งของไปด้วย นอกจากบุญและบาปเท่านั้น ที่ติดตามไปได้ ถ้าต้องจัดเตรียมเป็นวัตถุของใช้ต่างๆ ก็คงเหนื่อย และไกลาหลกัันน่าดู

ผิดคาด...ที่พุทธคยา

ไปอินเดียคราวนี้ได้ไปการบินไทยแทนแอร์อินเดีย รู้สึกดีใจที่ได้ใช้บริการของสายการบินแห่งชาติ ซึ่งเป็นที่รู้ว่ราคาค่าตัวจะแพงกว่าสายการบินอื่น วาดภาพไว้ก่อนว่าคงจะดีกว่า แต่ก็ผิดคาด และผิดหวังเล็กน้อยเพราะประเดิมด้วยเครื่องดีเลย์ เพราะต้องซ่อมเบรก ที่วางแผนไว้ว่าจะทานอาหารกลางวันบนเครื่อง ก็ต้องรอดด้วยความหิว เพราะเลยเวลาไปมาก หลังจากเช็คอินเข้าไปนั่งคอยเตรียมขึ้นเครื่องแล้ว บางกลุ่มจะออกไปทานข้าวข้างนอก เจ้าหน้าที่ก็ไม่อนุญาต เพราะเครื่องอาจจะซ่อมเสร็จเมื่อไรก็ได้ จึงต้องนั่งรอกันต่อไป แต่เพราะคณะประกอบด้วยผู้มีกุศลจิตมากมาย จึงมีผู้นำอาหารมาแจกให้ผู้หิวโหยทั้งหลายพอประทังความหิวไปได้ ส่วนตัวเราเองอาหารที่นำมาติดตัวมาด้วยสำหรับการเดินทางไกลก็อยู่ในกระเป๋ใหญ่ ไม่ได้เตรียมไว้สำหรับเครื่องดีเลย์อย่างนี้ จึงต้องอาศัยบุญของท่านอื่นตั้งแต่เริ่มเดินทางทีเดียว..

เครื่องลงที่สนามบินคยา มองจากเครื่องบินเห็นแม่น้ำเนรัญชราแห้งผากเป็นถนนทรายคดเคี้ยวอยู่เบื้องล่าง ไม่เหมือนกับปีก่อนเลย เพราะคราวนั้นยังเห็นน้ำใสๆ ในแม่น้ำ กัปตันประกาศว่าอุณหภูมิประมาณ 28 องศา แล้วเสื้อผ้าเครื่องหนาวจะได้ใช้ไหมนี่ ไม่เป็นไร เอาเสื้อบางๆ มาเผื่อไว้หลายตัวเหมือนกัน รู้สึกว่าตัวเองจะวุ่นวายกับเรื่องเสื้อผ้ามากไปหน่อย ดันนึกถึงความหนาแน่นของกิเลสปรากฏชัดเจนเหลือเกิน คงต้องขัดเกลาอีกหลายอสงไขยกับทีเดียวก่อน (หรือจะน้อยไป) เมื่อถึงโรงแรมนิคโก้โลตัสที่เลือกมาอยู่เอง เพราะอยู่ใกล้พระศรีมหาโพธิ์ เดินไปเองได้ โดยไม่ต้องรอรถของบริษัททัวร์ เมื่อเห็นครั้งแรกไม่ผิดหวัง บริเวณโรงแรมกว้างขวางกว่าโรงแรม Royal Residency มาก มีดอกกรักรูปลูกเป็นกลุ่มสวยงาม มีสวนกุหลาบอยู่บนเนินข้างหน้า นี่ก็น่าใจว่าจะมาเดินเล่นตอนเช้ากับตอนกลางคืน เราได้ห้องอยู่ชั้น 2 นี่ก็ว่าไม่เป็นไร แค่นี้ก็พอใจแล้ว ขึ้นบันไดได้ เพราะไม่มีลิฟท์ ที่ไหนได้ชั้น 2 ของอินเดีย คือ ชั้น 3 ของไทย ได้ห้องสุดท้ายของชั้น เมื่อเข้าไปในห้อง ก็ต้องผะก๋กับกลิ่นอับ เหมือนไม่ได้เปิดใช้มานาน มียุงบินอยู่มากมาย เปิดตู้เสื้อผ้าก็เห็นกางเกงแพรวๆ ขาดๆ กับหมอนเก่าๆ กองอยู่ เรียบร้อยซึ่งยกกระเป๋ามาส่งมาเก็บไป....ผิดคาดอีกแล้ว

เมื่อทุกคนเข้าโรงแรมเรียบร้อยแล้ว พักผ่อนเล็กน้อย ก็เตรียมตัวไปกราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่สมาคมมหาโพธิ์ พวกผู้ชายใส่สูท พวกผู้หญิงก็นุ่งผ้าไทยหรือแต่งตัวสุภาพสวยงาม ส่วนเราเตรียมแต่งตัวสวยแต่เช้าจากบ้าน (ตามความเข้าใจ

ของตนเอง) เลยไม่ต้องเปลี่ยน เมื่อถึงสมาคมมหาโพธิ์ เห็นท่านอาจารย์นั่งอยู่บนเวทีเตรียมบรรยายธรรม ในชั้นยศรีวิหาร ท่านอาจารย์ชี้แจงว่า พระคุณเจ้าท่านจัดให้หนึ่งอย่างนี้ในการสนทนาธรรม เพื่อเจริญกุศลแสดงความเคารพต่อพระบรมสารีริกธาตุ มีพวกเรานั่งคอยฟังอยู่เต็มวิหาร ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งนำแผ่นทองคำจารึกชื่อมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ไปติดไว้ที่ผอบเจดีย์ทั้ง 3 องค์ เพื่อเป็นประวัติศาสตร์ให้อนุชนรุ่นหลัง ทราบความเป็นมาของผอบเจดีย์ และอีกกลุ่มหนึ่งได้จัดดอกไม้ที่นำมาจากกรุงเทพ

ท่านอาจารย์แสดงธรรมบนเวที ในระหว่างนั้นไฟฟ้าก็ดับเป็นระยะๆ คุณสุวัฒน์ได้บอกว่าไฟของรัฐบาลเป็นอย่างนี้เอง ในช่วงพลบค่ำอย่างนี้ยังบินเต็มไปหมด เป็นธรรมชาติดีจริงๆ ท่านอาจารย์พูดธรรมได้จับใจเช่นเคย แต่ก็ไม่สามารถจำมาเล่าได้ เสียหายที่ความจำเรื่องธรรมสั้นมาก เรื่องอื่นๆจำได้หมด โดยเฉพาะเรื่องอกุศล ใครเขาพูดให้เจ็บใจ ดูถูก ดูหมิ่น ผ่านไปหลายปีแล้ว ก็ยังจำได้ ทั้งกิริยาท่าทาง และคำพูด แต่เรื่องสำคัญอย่างธรรม จำไม่ค่อยได้ ส่องให้เห็นว่า จริงๆแล้วไม่คิดว่าธรรมสำคัญ จึงไม่ให้ความสำคัญเหมือนอย่างที่เราหวังจะให้ เป็น ถึงต้องเกิดแล้วเกิดอีก ทุกข์แล้วทุกข์อีก อยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ

เมื่อถึงเวลาอันสมควร ท่านอาจารย์ก็เดินข้ามถนน นำไปที่พระเจดีย์พระศรีมหาโพธิ์เพื่อเวียนเทียน วันพรุ่งนี้จะมีพิธีถือศีล ๕ ของชาวเกาหลี (Ceremony of Observing 5 Precepts by Korea) มีธงติดทั่วไปหมด ผู้คนก็เนืองแน่นทั่วบริเวณทางเข้าพระศรีมหาโพธิ์ เมื่อเดินเข้าไปได้ยินเสียงสวดมนต์ภาษาบาลีสำนะียงไทย สำเนียงศรีลังกา สำเนียงจีน ผิดคาดอีกเช่นเคย เพราะคราวก่อนเงียบสงบประทับใจมาก ก็เวลาผ่านไปตั้งปีกว่า จะให้เหมือนเดิมได้อย่างไร แม้แต่ขณะเดียวที่ผ่านไปก็ไม่เหมือนกับขณะต่อไปแล้ว แต่ละขณะจะไม่กลับมาอีกเลยในสังสารวัฏฏ์แล้วจะให้เหมือนเดิมได้อย่างไร จำไม่ได้อีกแล้วหรือ ฟังซ้ำแล้วซ้ำอีก ก็ยังจำไม่ได้

ก็เพราะยังไม่ประจักษ์นั่นเอง เป็นเพียงสัญญาความจำ ยังไม่ใช่ปัญญา ความเข้าใจลักษณะของสภาพธรรมที่ปรากฏ จึงสมหวัง ผิดหวัง เพราะตั้งความหวัง อยู่อย่างนี้ไปเรื่อยๆ

เราดีใจมากที่ได้ต่อเทียนจากท่านอาจารย์ นึกอธิษฐานในใจว่า ขอให้มีความเข้าใจธรรมอย่างที่ท่านอาจารย์เข้าใจด้วยเถิด (ขออีกแล้ว) เมื่อเริ่มต้นเดินเวียนเทียน มีชาวศรีลังกาเดินสวนทางออกมาเป็นแถวทั้งผู้หญิงผู้ชาย ผู้ชายที่เดินนำหน้า เขามีมือมาจับประทีปโคมไฟที่เรานำมาจากเมืองไทย พร้อมกับพูดคำอะไรที่ฟังไม่ทัน คิดในใจว่า นี่จะดังไปจากมือเลยหรือ ตกใจจนยืนนิ่ง ที่คิดว่าจะดึงมือกลับมา ก็ไม่ได้ทำ ซึ่งก็โชคดีมาก ที่ไม่ทำกริยาอย่างนั้น เพราะผู้หญิงคนถัดมาก็เอามือมาจับ แล้วพูดว่า “สาธุการ” อ้อ นึกออกแล้ว ที่ศรีลังกา เมื่อเขาจะอนุโมทนา ก็พูดว่า “สาธุการ สาธุการ”

ดูซิ ประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน ทำให้ความคิดนึกต่างกัน เราคิดว่า เขาเห็นโคมไฟสวย จะมาแย่งเอาจากมือ แต่เขาคิดว่า อนุโมทนาที่นำโคมสวยมาเวียนเทียนบูชาพระรัตนตรัย ดูซิ ความคิดของเรากับของเขาสวนทางกัน เหมือนกริยาที่เดินเข้าและเดินออกจากพระมหาเจดีย์เลย กว่าความคิดจะตรงกัน ก็ใช้เวลาอยู่หลายวินาทีเหมือนกัน เมื่อความคิดตรงกัน ทั้งเราทั้งเขาก็เกิดกุศลจิตร่วมกัน หยุดยืนให้เขาสาธุการจนครบทุกคน เป็นภาพที่สวยงามมาก คนต่างเชื้อชาติ ต่างภาษา แต่มีศรัทธาในพระศาสดาองค์เดียวกัน ต่างถ่ายทอดกุศลจิตที่ได้แสดงความเคารพนอบน้อมต่อพระพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยกัน

เวียนเทียนเสร็จ ต่างก็กลับโรงแรม ไม่ได้สนทนาธรรม ซึ่งดูแล้ว ผู้คนคับคั่ง
อย่างนี้ คงจะไม่มีที่ว่างพอที่จะนั่งสนทนาธรรม หลายคนหอบหิ้วข้าวของ
พระพุทธรูป เพราะต้องหอบประทีปโคมไฟกลับ และหลายคนวิ่งกลับไปเอาเสื้อหนาว
มาเตรียมไว้ เนื่องจากผู้มีประสบการณ์จากปีที่แล้วบอกว่า พอพระอาทิตย์
ตก อากาศก็จะหนาวมาก แต่ที่ไหนได้ เดินหน้ามันเย็น เพราะใส่เสื้อมากเกินไป ผิด
คาดไหมละคะ

สำรวจรอบ ๆ โรงแรม

วันนี้ทางทัวร์พาไปเที่ยวกรุงราชคฤห์ แต่เราไปแล้วหลายครั้ง และยังเข็ด
ขยาดกับการเหยียบกับระเบิดครั้งก่อน จึงขอไปสำรวจสถานที่ต่างๆ ที่หมายตาไว้
หลายแห่ง โชคดีที่ไปกันสองคน และมีความคิดอย่างเดียวกัน จึงชวนกันไปผจญภัย
น้อยๆ หลังจากทานอาหารเช้าที่โรงแรมแล้ว ก็เดินมาชมสวนกุหลาบด้านหน้าที่
หมายตาไว้ มีกุหลาบหลายต้น หลายพันธุ์ออกดอกดกสวยงามดี แต่ไม่เป็นระเบียบ
เรียบร้อย เหมือนของฝรั่ง ซึ่งสวนกุหลาบของฝรั่งที่เคยเห็น จะไม่ปล่อยให้หญ้าขึ้นรกร
รุงรังอย่างนี้หรอก แต่ก็ยังดีกว่าบ้านเราที่กรุงเทพ ที่ปลูกกุหลาบก็ครั้งก็ไม่ออกดอก
สวยงามอย่างนี้

ก่อนออกจากโรงแรมได้แลกเงินรูปีเป็นแบงค์สิบรูปีไว้ 1,000 บาท ได้เงิน 1,000
รูปี ซึ่งถ้าแลกกับไกด์จะได้ 1,400 รูปี แต่เป็นแบงค์ร้อย ซึ่งจะใช้ลำบากมาก เพราะที่
ต้องใช้มาก คือค่าทิป ไม่ว่าจะให้ใครทำอะไร หรือเขาทำอะไรให้โดยไม่ได้ร้องขอ เช่น
เปิดประตู เสร็จแล้วเขาจะยืนคอย จนกว่าเราจะจ่ายทิป เขาจึงจะไป แม้จะเข้า
ห้องน้ำสาธารณะที่ไม่ต้องเสียเงิน เขาจะเปิดประตูให้ พอเราออกมา เขาก็จะแบมือ
แล้วพูดว่า money money ก็ต้องจ่ายสิบรูปี ถ้ามีแต่แบงค์ร้อย จะทำอย่างไร คาด
ว่าคงไม่ทอนแน่นอน ตอนมาถึงวันแรก บ่อยยกกระเป๋าไปให้ ตอนนั้นยังไม่มีเงินรูปี ต้อง
ทิปด้วยเงินดอลลาร์ ซึ่งทราบภายหลังว่าให้เงินไทยก็รับเหมือนกัน

เดินมาหน้าโรงแรม มีรถสามล้อถีบคันหนึ่ง คนถีบแก่มาก บอกว่าจะไปวัดไทยพุทธคยา เขาเรียก 20 รูปี ก็ตกลงทันที เพราะไม่ถึง 20 บาท ระยะทางไม่ไกลมากสามารถเดินไปไม่ทันเหนื่อยก็ถึงแล้ว เมื่อเข้าไปในวัดไทย ก็รู้สึกอบอุ่นเหมือนกลับบ้าน จากบ้านไปแค่สองวัน ก็คิดถึงบ้านเสียแล้ว ได้เข้าไปกราบพระประธานในโบสถ์ มีคนอินเดียที่คงนับถือพุทธเข้าไปกราบหลายคน แต่สำหรับคนต่างชาตินั้นเขากันเป็นคอกไว้ ไม่ให้เข้าไปนั่งใกล้ชิดกับพระประธานได้เลย สำหรับคนไทย มีประตูทางขึ้นอีกทางหนึ่ง

เมื่อเข้าไปนั่งบนพรม ได้พิจารณาภาพวาดบนพระอุโบสถ ซึ่งเป็นภาพชาดกพระมหาชนก สวยงามมาก ได้พูดคุยสนทนากับพระคุณเจ้าที่ดูแลวัด ถามท่านว่า ค่ารถสามล้อจากโรงแรมมาวัดประมาณเท่าไร ท่านบอกว่า บางครั้งก็ 5 รูปี แต่ไม่เกิน 10 รูปี เกินราคาไปนิดหน่อยไม่เป็นไร นึกว่าทำทาน วัดไทยพุทธคยาสร้างขึ้นโดยรัฐบาลและประชาชนชาวไทยในสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ด้วยการเชื้อเชิญของรัฐบาลอินเดีย เพื่อเป็นพุทธบูชาและอนุสรณ์ในโอกาสเฉลิมฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ มีเนื้อที่ทั้งหมด ๑๒ ไร่ โดยรัฐบาลอินเดียจัดสรรให้เข้าเป็นเวลา ๙๙ ปี เมื่อครบกำหนดแล้วก็ต่อสัญญาได้อีกคราวละ ๕๐ ปี พระอุโบสถจำลองแบบพระอุโบสถวัดเบญจมบพิตร พระประธานในโบสถ์เป็นพระพุทธรูปชินราชจำลอง [ข้อมูลจากหนังสือ “เกี่ยวกับอินเดีย” โดย พระราชธรรมมุนี (เกียรติ สุกิตติ)]

ออกจากวัดไทย ตั้งใจจะไปวัดญี่ปุ่น มีสามล้อรออยู่หลายคัน รวมทั้งลุงแก่คนเก่าที่ยืนยิ้มอยู่ด้วย แต่คุณๆ เลยเรียกคันที่เด็กหนุ่มถีบ บอกว่าไปวัดญี่ปุ่น เขา

บอกว่า 10 รูปี ก็ตกลงทันที รถเลี้ยวเข้าถนนเล็กๆ ผ่านวัดภูฐาน และวัดอีกหลายชาติที่ไม่เขียนภาษาอังกฤษ เดาไม่ออกว่าเป็นชาติไหนอีกหลายแห่ง เป็นถนนสายวัดชาติต่างๆ พอถึงวัดญี่ปุ่น เด็กคนถัดมาบอกว่า ค่ารถ 10 รูปีนั้น ต่อคน สองคนก็ต้องจ่าย 20 รูปี อ้าว! สามเณรนี่ได้ว่า ตอนมาเรียนอินเดียเมื่อหลายสิบปีก่อนก็อย่างนี้เหมือนกัน ถ้ามีของวางไว้ที่พื้นรถ ก็จะได้ค่าของอีกต่างหาก

เพราะฉะนั้น จะตกลงราคาต้องถามให้แน่นอนว่า ต่อคัน หรือต่อคน หรือต่อชิ้น ช่างละเอียดลออจริงๆ วัดญี่ปุ่นยามสายนี้เงียบสงบ มีคนไม่กี่คน ต้องถอดรองเท้าไว้ข้างนอก มีแขกคอยยื่นเก็บเงินค่าวางรองเท้าอีกแล้ว วัดญี่ปุ่นเป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์ มีแต่พระพุทธรูปแบบญี่ปุ่น องค์ใหญ่ มองเห็นแต่ไกล ดูสงบสวยงามมาก ได้เดินประจักษ์ณรอบองค์พระ นึกอนุโมทนาในศรัทธาของชาวพุทธญี่ปุ่นที่สร้างพระพุทธรูปได้สวยงามเช่นนี้

ออกจากวัดญี่ปุ่น เดินย้อนกลับมาวัดภูฐาน ได้เข้าไปกราบพระพุทธรูป เขาทำคอกกันไว้เหมือนที่วัดไทย สามารถเข้าไปกราบได้เฉพาะหน้าพระพักตร์เท่านั้น ไม่สามารถจะเดินไปนั่งใกล้ๆ ได้ และวัดอื่นๆ ก็เป็นอย่างนี้ คงมีประสบการณ์ว่าอย่างนี้ปลอดภัยที่สุด สายมากแล้ว คิดว่าจะกลับไปพระศรีมหาโพธิ์ ไปนั่งใต้ร่มเงาของพระเจดีย์คงจะสงบร่มรื่นดี รถสามล้อคันเก่าถีบตามมาเรียกให้ขึ้น แต่เราไม่อยากใช้บริการ เลยเดินกลับไปเอง คิดว่าไม่ถึง 500 เมตร เดินดูอะไรต่ออะไรข้างทางไปด้วย เข้าใจพวกฝรั่งที่เดินสะพายเป้ตากแดดหัวแดงแล้ว เพราะการเดินดูนี้ เห็นได้ละเอียดทุกซอกทุกมุมจริงๆ

ถึงพระศรีมหาโพธิ์ยังไม่ทันเหนื่อย ผู้คนก็เยอะแยะมากมายเหมือนเดิม เลยชวนกันไปวัดมหันต์ ที่เคยดูจากรายการ “ตามรอยพระพุทธเจ้า” และกระทุ้งที่คุ้น วีระยุทธ์เขียน และมีรูปภาพประกอบด้วย เดินจนสุดถนนเข้าพระเจดีย์ จะมีตลาดเล็กๆ ผู้คนมากมายเดินเบียดเสียด มีทั้งคนขายของ ขอนาน มีทั้งสามล้อ รถตุ๊กๆ รถจักรยานส่งเสียงอื้ออึง มาหลายครั้งแล้ว ไม่เคยเดินมาไกลถึงขนาดนี้เลย เพราะกลัวแขก ไม่กล้าออกนอกเส้นทางที่ไม่มีผู้นำ คราวนี้เชื่อใจสามเณรที่เคยอยู่อินเดียมาหลายปี เลยชวนกันเดินเล่นไปเรื่อยๆ ได้เห็นสภาพชีวิตตามธรรมชาติของผู้คนที่อาศัยอยู่รอบๆ เจดีย์

เมื่อสุดถนน เห็นกำแพงคอนกรีตทาสีที่เคียวขาว ที่ประตูมีพระพุทธรูปงามมากประดับ
อยู่ที่กรอบประตูอย่างไม่เคอะพ่นถือ เพราะมีแผงขายของวางพียงอยู่

เดินตามถนนทรายเรียบกำแพงวังไปจนสุดกำแพง เลี้ยวขวาก็จะถึง
ทางเข้า มีแขกนั่งอยู่ 4 - 5 คน เมื่อเห็นเราก็นั่งดีมาต้อนรับ ต้องถอดรองเท้าอีก
แล้ว คราวนี้ก็ต้องถอดรองเท้าให้เลย คงต้องทบทวนกว่าเก่า เมื่อเดินเข้าไปในวัง เห็น
พระมหันต์ คนเดียวกับที่ออกทีวีนั่งยิ้มอยู่ มีคนเชิญให้เดินเข้าไปดูข้างใน ซึ่งดู
เหมือนกับไม่มีคนอยู่ เหมือนบ้านร้าง สามีรับชวณกลับ มาบอกทีหลังว่า รู้สึกเย็น
ยะเยือกขนลุกชูไปทั้งตัว รู้สึกไม่ปลอดภัยอย่างไรก็ไม่รู้ เพราะเราไปกันแค่ ๒ คน แต่ถ้า
เกิดอะไรขึ้น คงไม่มีใครรู้ว่าเราอยู่ในนี้ เป็นอันว่า เห็นแค่ความเสื่อมโทรมของวังมหันต์
ที่เคยมีอดีตอันรุ่งเรือง มีทรัพย์สินสมบัติมากมาย และต่อสู้กับท่านธัมมปาละมา
ตลอดเวลาอันยาวนาน ที่ท่านได้พยายามขอให้เจดีย์พุทธคยากลับมาเป็นของชาว
พุทธ และสำเร็จหลังจากที่ท่านได้เสียชีวิตแล้ว ๑๙ ปี

สระมุจลินท์ ของแท้

เดินออกจากวังมหันต์ แวะดูพระพุทธรูปที่กรอบประตูอีกครั้งด้วยความเสียดาย ที่ประดิษฐานอยู่ในที่ไม่เหมาะสมกับความสวยงาม แล้วก็ตั้งใจเดินไปที่พระเจดีย์ คิดว่าคราวนี้คงจะไม่มีคนหนาแน่นแล้ว จะได้นั่งเงียบๆ ได้ต้นพระศรีมหาโพธิ์แน่ๆ เดินจะขึ้นบันได เห็นคณะบ้านธัมมะจากเชียงใหม่หลายคน พอเจอกันก็ดีใจมาก รวากับเพิ่งพบกันครั้งแรก คุณโจชวนให้ไปดูสระมุจลินท์ของแท้ ไม่ใช่ที่จำลองมาอยู่ในบริเวณพระเจดีย์ เรารีบตอบตกลงทันทีด้วยความยิ่งกว่าเต็มใจ กระโดดขึ้นรถตุ๊กตุ๊กแขกที่สามารถนั่งได้รอบด้าน ข้างคนขับ 2 ที่ ที่นั่งหลังคนขับได้ 3 ที่ และท้ายสุดก็นั่งได้อีก 2 เคยเห็นแขกนั่งกันได้เป็นสิบ และก็พบกับคณะพี่เดือนที่จะไปที่เดียวกัน จึงมีขบวนรถตุ๊ก 3 คัน ขับไปตามถนนด้านหลังพระเจดีย์ ผ่านตลาดขายของสารพัดอย่าง แล่นเลียบแม่น้ำเนรัญชราไปตามทางดินขรุขระ แต่ก็สนุกมาก เหมือนได้ผจญภัยในทะเลทราย

บางครั้งรถก็วิ่งหลบหลุมเข้าไปในบริเวณบ้านชาวบ้าน เห็นออกมาด่ากัน (เดาเอาจากภาษากาย เพราะฟังไม่รู้เรื่อง) ผ่านกลุ่มแขกหลายคนนั่งอยู่ริมแม่น้ำ ได้ทราบบว่าเป็นการเผาศพซึ่งเรียบง่ายดี กว่าที่จะถึงสระมุจลินท์ ก็สะบักสะบอม เพราะถูกกระแทกกระแทนจากแรงกระเทือน เห็นสระใหญ่พอสมควร มีน้ำสีเขียวเข้มเต็มสระ ในขณะที่แม่น้ำแห้งผาก มีแต่ทราย มีชาวบ้านหลายคนและวัวอยู่ใกล้ๆ สระ มีป้ายหินจารึกภาษาแขกไว้ สอบถามไกด์ที่พาไป ได้ความว่า ไม่เกี่ยวกับสระ แต่บอกชื่อผู้ทำทางน้ำให้ไหลไปตามไร่นาเพื่อทำการเกษตร

คุณวรรณิผู้มีศรัทธาแรงกล้า หาที่ปูผ้าเพื่อกราบนมัสการ ได้ที่เป็นเนินใกล้สระที่ห่างไกลจากกองขี้วัวไปหน่อย แล้วก็ชักชวนกันกราบ เพื่อระลึกถึงพระผู้มีพระภาคที่ได้เสด็จมาประทับเสวยวิมุตติสุขอยู่เป็นเวลา ๗ วัน ในสัปดาห์ที่ ๖ หลังตรัสรู้ ซึ่งในตำนานกล่าวว่า ตอนนั้นมีลมหนาวเย็นและฝนตกพรำตลอด ๗ วัน มุจลินทนาคราชได้มาวางขนดรอบพระกายของพระผู้มีพระภาค และแผ่พังพานใหญ่ คลุมเหนือพระเศียร เพื่อป้องกันมิให้ลมฝนและความหนาวเย็นเบียดเบียนพระพุทธรองค์ ซึ่งเราได้นำจินตนาการมาสร้างเป็นพระพุทธรูปปางหนึ่ง เรียกกันว่า พระนาครปรก หรือพระปางนาครปรก (ข้อมูลจากเล่มเดิม)

ใกล้ถึงเวลาอาหารกลางวันแล้ว จึงเดินทางกลับ อาจารย์ดวงเดือนเชิญทุกคนทานอาหารไทย ที่ร้าน Siam Thai Restaurant ตรงข้ามกับพระเจดีย์ ดีใจมากๆ จากบ้านมาไม่ถึง 3 วัน ก็คิดถึงอาหารไทยเสียแล้ว อาหารบ้านใครบ้านมันจริงๆ ต่อให้อาหารในโรงแรมจะอร่อยแค่ไหนก็ตาม ก็ยังคิดถึงน้ำพริกกะปิอยู่ทุกวัน เห็นหรือยังว่าตนเองติดในรสขนาดไหน คิดเอาเองตามจินตนาการของตนว่า เป็นคนเรียบง่าย กินอะไรก็ได้ (ของที่ชอบ) มีติดขนาดติดในรส ก็ยังไม่รู้ว่าติด เห็นโทษของการติดในรสหรือยัง ติดน้อยๆ ก็เกิดโทษเวลาไม่ได้รสที่ต้องการ ถ้าติดมากก็ต้องแสวงหา แม้ต้องทำทุจริต อย่างคนติดในรสปลาสดหวานๆ ก็ต้องไปยื่นดูเขาทุบหัวปลาให้เห็นว่าสดจริงๆ

ร้านนี้เป็นของผู้หญิงไทย แต่ช่วงนี้ไม่อยู่ กลับเมืองไทย เห็นแต่แขกตัวอ้วนใหญ่นั่งอยู่ เมื่อบริกรนำเมนูมาให้ดู เห็นมีรายการอาหารไทยให้เลือกมากมาย แต่พอเราเลือกอะไร ก็จะบอกว่าวันนี้ไม่มี ไม่รู้ว่าจะมีวันไหน กว่าอาหารจะมาเสิร์ฟก็ชะงัดไปที่ครัวกันคอยาว เพราะนานมาก พอถามก็บอกว่า ไม่เกิน ๑๐ นาที สามีแล้วว่า พอสั่งข้าวก็จะเริ่มหุง พอถามว่า ทำไมจึงไม่หุงไว้มาก่อน เขาก็บอกว่า ไม่รู้ว่าคุณจะมาสั่งนี้ ในที่สุดก็เห็นจานข้าวผัดที่สั่งไว้ออกมา คิดว่าจะได้ทานเสียที ก็ยกกลับไปอีก คงลืมใส่ข้าว พอเดินไปถาม ก็บอกว่า ต้องทำให้เสร็จตามจำนวนที่สั่งก่อน จึงจะเสิร์ฟทีเดียว และในที่สุดก็ได้ทานข้าวผัดกึ่ง จานละ 160 รูปี ซึ่งอร่อยมาก พร้อมกับกับข้าวอีกหลายอย่าง และไอศกรีมแขก ที่อาจารย์ดวงเดือนรับรองว่าอร่อยมาก เพราะอุดมด้วยนมสดๆ และไม่หวานมาก กราบขอบพระคุณสำหรับอาหารอร่อยค่ะ วันนั้นมีคนทานทั้งหมด 16 คน ค่าอาหาร 4,015 รูปี มีของเหลือห่อให้ไกด์ประจำตัวอาจารย์ที่ติดตามมาเป็นไกด์ให้หลายปีแล้ว กลับไปหลายห่อทีเดียว

เมืองคยา

เมื่อรับประทานอาหารกลางวันแล้ว ก็กลับไปพักผ่อนที่โรงแรม นัดกันว่าจะไปเที่ยวตัวเมืองคยา ที่ห่างจากเจดีย์พุทธคยาประมาณ 13 กม. ค่ารถตุ๊ก 100 รูปี แต่ถ้าเหมาไปกลับ และพาชมสถานที่ด้วย คิด 300 รูปี มาพุทธคยาหลายครั้ง แต่ไม่เคยเห็นตัวเมืองเลย

ในเรื่อง “๕ วัน ในพุทธคยา” เขียนไว้ว่า เมืองคยาเป็นเมืองเล็กๆ ในรัฐพิหาร แต่เมื่อได้อ่านหนังสือ “เกี่ยวกับอินเดีย” ของท่านพระราชาธรรมุนี (เกียรติ สุกิตติ) ซึ่งคุณสุวัฒน์แจกให้อ่านเพื่อศึกษาข้อมูลก่อนไปอินเดีย (ด้วยตัวเอง) ทำให้ทราบว่ามีข้อมูลผิดพลาด

เพราะในหนังสือท่านเขียนไว้ว่า “เมืองคยาซึ่งเป็นชุมทางรถไฟใหญ่ และเป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของรัฐพิหาร” และ “คยา” เป็นเมืองใหญ่เมืองหนึ่งของรัฐพิหาร ซึ่งมีพลเมืองถึง ๕๖ ล้านคน มีความสำคัญทางศาสนาทั้งแก่ฝ่ายพุทธ และฮินดู เป็นเมืองเก่าแก่มามีมาตั้งแต่สมัยของพระพุทธองค์ และคงตั้งอยู่ ณ ที่เดิมตลอดมา ไม่ได้ถูกทิ้งไปเหมือนเมืองเก่ามีชื่ออื่นๆ เช่น ราชคฤห์ เวสาลี สาวัตถี โกสัมพี อุชเชนี เป็นต้น

“พุทธคยา เป็นตำบลนอกเมือง อยู่ทางใต้ของตัวเมืองคยา มีถนนติดต่อสองสายสาย เดิมซึ่งเป็นสายในและค่อนข้างพลุกพล่านเลียบไปตามลำแม่น้ำฝัลคุ และแม่น้ำเนรัญชรา....”

ที่เราพูดถึงว่าเป็นเมืองเล็กๆเมืองหนึ่ง นั่นคือ เมืองพุทธคยา ซึ่งเป็นเพียงตำบลหนึ่งในจังหวัดคยา ต้องขออภัยด้วย เหมือนตาบอดคลำช้าง คลำถูกหางช้าง ก็บอกว่าช้างตัวเล็กและรุดๆ ก็พาเล่นไปตามถนนลาดยางขนาด ๒ เลน ผ่านทางไปสนามบิน กรมทหาร สถานีตำรวจ คู่มรื้นสะอาดสะอาด เมื่อรถแล่นเข้าไปในตัวเมือง ก็เจอแจด้วยยวดยานพาหนะหลายชนิด ก็เห็นตึกสูงประมาณ ๓ ชั้น ขาของมากมาย ถนนหนทางก็แออัดด้วยรถทุกชนิด ผู้คนเดินกันพลุกพล่าน ในถนนมีทั้งรถ ทั้งคน ทั้งวัวแพะ เดินกันอย่างอิสระ มีเสียงแตรรถดังสนั่นบอกให้รู้ว่า “ฉันจะไปแล้วนะ ระวังตัวด้วย”

ถนนหนทางสกปรกด้วยขยะ น้ำมาก และน้ำอีกหลายชนิดที่จำแนกไม่ได้ สายไฟฟ้าข้างทางก็รุงรังด้วยหยากไย่แมงมุม พวกเราเดินดูร้านใหญ่ขายผ้าสำหรับ และข้าวของเครื่องใช้กัน ๒ - ๓ ร้าน ก็อยากกลับไปหาความสงบเย็นที่พุทธคยาแล้ว แต่คนขับรถตู้ก็พาเราหายไปได้ความว่าไปกินข้าว คอยสักพัก ก็กลับมาพร้อมกับถุงข้าวของ ได้ความว่าไปซื้อเสื้อ คงคาดว่าจะได้เงินพวกเราก่อนใหญ่ เลยจ่ายไปก่อน

ความจริงเราอยากจะไปดูชุมทางรถไฟใหญ่ ที่เป็นที่พระบรมสารีริกธาตุเสด็จมาลงที่นี่ ก่อนไปที่สุมาคมมหาโพธิ์ แต่คนอื่น ๆ อยากกลับไปพุทธคยาแล้ว เด็กอินเดียที่พาไปบอกว่าห่างไปอีก ๒ กม.เท่านั้น และชักชวนให้ไปดูวัดฮินดู บอกว่าใหญ่โตและสวยงามมาก พวกเราตกลงไป รถต้องแล่นผ่านถนนที่วางของขายแน่นไปหมด เหมือนคลองถม ลำเพ็ง อย่างไรก็ตาม อย่างไรอย่างนั้น แต่สินค้าที่ดูผ่านๆจากรถแล้ว ที่เมืองไทยจะดูมีระดับกว่า รถวิ่งผ่านชอกชอยต่างๆ ไปหยุดที่วัดฮินดู ซึ่งดูเก่ามากหลายคนไม่อยากเข้าไป

แต่เมื่อมาแล้วก็ลองเข้าไปดู ต้องถอดรองเท้า ชักข้อเท้า ถอดที่ไรต้องจ่ายครั้งละ ๑๐ รูปีทุกที คิดว่าจะไม่เข้า แต่เด็กที่พาไปอาสาจะเฝ้ารองเท้าให้ ดูอยากจะให้เราเข้าไปให้ได้ เมื่อเข้าไปแล้ว เห็นน้ำนองพื้นไปหมด มาทราบภายหลังว่านั่นคือน้ำที่พวกฮินดูนำไปรดศีลิ่งค์ และน้ำนั้นกลับป้อนูชาที่บ้าน

พวกเราดูผ่านๆไม่ประทับใจอะไร อยากจะกลับไปหาความสงบเย็นที่พุทธคยาแล้ว พุทธคยาแม้จะพลุกพล่านด้วยผู้คน และบางครั้งอื้ออึงด้วยเสียงสวดมนต์ภาษาบาลีสำเนียงต่างๆ แต่ก็สงบเย็นภายใต้พระพุทธรูปที่มี ๓๐ ทิศที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญมาอย่างเต็มเปี่ยม ๔ อสงไขยแสนกัปปี พระบารมีทั้ง ๑๐ พร้อมทั้งพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ พระมหากรุณาธิคุณแผ่ปกคลุมพุทธศาสนิกชนที่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมคำสั่งสอนให้สงบร่มเย็น

ก่อนเห็นพุทธคยาก็มีความเลื่อมใสในคำสอนอยู่แล้ว แต่เมื่อได้เห็นเจดีย์พุทธคยา และพระศรีมหาโพธิ์ซึ่งเป็นหลักฐานที่สัมผัสได้ในทางประวัติศาสตร์ว่า พระพุทธองค์ตรัสรู้ที่นี่ ก็ทำให้มีศรัทธามั่นคงยิ่งขึ้น พุทธคยาจึงเปรียบเสมือนเสาหลักของโลก และดวงตา คือประทีปแห่งจักรวาล สว่างไสวในจิตใจของพุทธศาสนิกชนตลอดไป

พิพิธภัณฑที่พุทธคยา

กลับจากเที่ยวชมเมืองคยาแล้ว ถึงโรงแรมประมาณ ๑๖.๑๕ น. มีเวลาพอที่จะแวะชมพิพิธภัณฑประวัติศาสตร์ ที่ตั้งอยู่หน้าโรงแรมนิโกโลตัส เมื่อเช้าจะแวะแล้วปรากฏว่า เขาเปิด ๑๐ โมง และปิดห้าโมงเย็น ค่าเข้าคนละ ๒ รูปี ไปกัน ๓ คน ส่งเงิน ๑๐ รูปีให้ (เป็นเงินอินเดียชนิดเดียวที่มี) เขาบอกว่าขายไม่ได้ เราคิดว่าราคาคนต่างชาติอีกราคาหนึ่ง แต่เขาบอกว่าไม่มีเงินทอน พอบอกว่าไม่เป็นไรไม่ต้องทอน ก็ได้ตัวมา

ภายในพิพิธภัณฑ เป็นพระพุทธรูปและเทวรูปที่ขุดพบในบริเวณนี้มากมายหลายชิ้น ทั้งในตัวอาคารและภายนอก แต่ละชิ้นมีอายุหลายพันปี มีศิลปะสวยงาม น่าเสียดายมากถ้าไม่ได้เข้าไปชม มีชิ้นหนึ่งเป็นแท่งสี่เหลี่ยม แกะสลักเป็นพระพุทธรูปปางต่างๆ สวยงามมากทั้ง ๔ ด้าน เมื่อดูดีๆ แล้ว แท่งสี่เหลี่ยมนั้น คือ ศิวลึงค์ เห็นแล้วก็อดไม่ได้ที่จะเกิดโทสะ ความไม่พอใจ ที่เกิดจากความคิดนึกต่อการเห็นสิ่งที่ปรากฏทางตา แล้วสัญญาความจำก็สร้างเรื่อง ให้คิดถึงความไม่เหมาะสม ถ้าไม่รู้ว่าแท่งสี่เหลี่ยมนั้นคืออะไร ก็คงไม่เกิดโทสะ เกิดแต่โลภะอย่างเดียวว่า พุทธรูปปางต่างๆ นั้นสวยงามมาก

แต่ทั้งหมดนั้นก็คือกิเลส ที่เกิดจากอวิชชา ความไม่รู้ทั้งสิ้น ไม่รู้ลักษณะของการคิดนึก การเห็น และสิ่งที่ปรากฏทางตา ว่าเป็นเพียงสภาพธรรมอย่างหนึ่งที่ล้วนแต่เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

ถ้าดังศิริ

วันนี้ (๑๘ กพ. ๕๒) รับประทานอาหารเช้าตั้งแต่ ๖ โมงครึ่ง เพราะต้องเดินทางไปถ้ำดงคสิริเวลา ๗ โมงครึ่ง ใช้เวลาเดินทางประมาณ ๕๐ นาที ระยะทาง ๑๘ กม. เพื่อกลับมาถวายสังฆทานที่สมาคมมหาโพธิ์ให้ทันเวลา ๑๐ โมง รถบัสออกเดินทาง ไปทางเดียวกับตัวเมืองคยา ผ่านบ้านที่อยู่ติดถนนหลังหนึ่งเห็นสาวแขกนั่งสำหรับนั่งอาบแดดกินถั่วอยู่ ทำทางมีความสุขมาก ตามถนนหนทางจะไม่เห็นผู้หญิงอินเดียขายของ หรือทำกิจกรรมใดๆ เลย เป็นหน้าที่ของผู้ชายทั้งสิ้น ที่ร้านขายผ้าในเมือง ผู้ชายก็เป็นคนขาย มีผู้หญิงเป็นคนนั่งเลือกซื้อผ้า ได้ยินว่า ประเพณีอินเดียผู้หญิง จะต้องเป็นฝ่ายเสียเงินสินสอดเพื่อขอผู้ชาย ถ้าผู้ชายคนนั้นมีการศึกษาและหน้าที่การงานดี สินสอดก็จะแพงขึ้น

พวกพ่อแม่จึงไม่ยินดีนักเมื่อได้ลูกสาว เพราะจะต้องเตรียมเก็บเงินไว้ขอลูกเขยมาเลี้ยงดูลูกสาวต่อไป แต่เมื่อแต่งงานกันแล้ว ผู้หญิงก็เป็นใหญ่ในบ้าน ที่เรียกว่า “มาตุคาม” ปล่อยให้ผู้ชายออกไปหาเงินมาเลี้ยงดู ในสมัยโบราณ ถ้าสามีตายลง ภรรยาก็ต้องฆ่าตัวตายด้วย เพราะไม่มีคนเลี้ยงดู ถ้าไปทำมาหากินเองก็จะเสียขนบธรรมเนียมประเพณีไป อย่างเรื่องพระเวสสันดรชาดกที่ชู้ดกได้นางอมิตตดามาเป็นภรรยา นางได้ปรนนิบัติชู้ชกอย่างดี ไปตักน้ำ ทำกิจการต่างๆ ทำให้สามีของผู้หญิงคนอื่นนำไปเปรียบเทียบกับภรรยาของตน ภรรยาเหล่านั้นจึงพากันไปต่อว่านางอมิตตดา ชู้ชกจึงไปขอ ๒ กุมาร กัณหาและชาลีมาเพื่อเป็นข้าทาสรับใช้

ตามถนนก่อนเข้าถ้ำดงคสิริ เห็นต้นไม้ชนิดหนึ่ง ใบเหมือนมะขามเทศ ออกดอกขาวเต็มต้นไปหมด สอบถามแขกอินเดียว่าชื่อต้นอะไร เขาบอกชื่อมา ก็ไม่เกิดความรู้อะไร เพราะไม่มีสัญญาความจำเกี่ยวกับชื่อนั้นมาก่อน ทำให้ไม่เกิดความคิดปรุงแต่งเชื่อมโยงกับเรื่องอื่น ภายหลังจึงทราบจากคุณติว (ที่ต้องอ้างแหล่งข้อมูลเพราะไม่รับผิดชอบความถูกต้องค่ะ) ว่า คือต้นมะรุม ที่เรานำใบมากินทุกวัน สรรพคุณดีมาก มาอินเดียหลายวันแล้ว ไม่ป่วยเลย การขับถ่ายก็เป็นปกติไม่เป็นไข้หวัดเหมือนคนอื่นด้วย (อาจเป็นเพราะได้ฉีดวัคซีนไข้หวัดจากคุณสุกัญญาด้วยก็ได้)

ได้ข่าวว่า อินเดียเป็นต้นกำเนิดของการผลิตน้ำมันมะรุม ซึ่งใช้เป็นส่วนประกอบของเครื่องสำอางชั้นสูง (ราคาแพง) ทำให้คิดว่าถ้าหาซื้อได้ก็จะซื้อไปใช้สัก ๑ แกลลอน โดยไม่ต้องผสมอะไร เพื่อลบเลือนริ้วรอยให้เท่ากับอายุก็พอ(ไม่ต้อง

อ่อนกว่า) เพราะทุกวันนี้คนที่เรียกเราว่า พี่ หรือป้านั้น บางท่านก็มีอายุมากกว่าเราหลายปี เคยปรารภเรื่องนี้กับสามี เขาบอกว่า เรามีบุคลิกภูมิฐานน่าเกรงขามไม่มีใครกล้ามาเป็นเพื่อน หรือเรียกว่าน้องหรอก เราเลยถามเขาว่า ทำไมจึงกล้ามาคบกับเราล่ะ เขาบอกว่า เขาคู่กันเคยกับพวกนักเลงหัวไม้มามาก เห็นทุกคนก็กลัวตายทั้งนั้น แล้วจะมากลัวกับผู้หญิงตัวเล็ก หน้าดูอย่างเราทำไม เอ้อ ตอบตรงๆเสีย จินตนาการหมด ฟังดูจะเป็นคุณสมบัติที่ดีของคนเฝ้าบ้านมากกว่าภรรยาจะคะ

ผู้หญิงทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในวัยใด ก็อยากสวยกันทั้งนั้น แต่ความสวยไม่ได้มาจากความอยาก ไม่อย่างนั้น คนมีเงินไปทำศัลยกรรมพลาสติก ก็สวยกันทุกคน แต่บางคนก็ตายคาเตียง หรือออกมาแยกว่าเก่า

พระนางมัลลิกาเมสียของพระเจ้าปเสนทิโกศล ได้ทูลถามพระผู้มีพระภาคว่า เหตุใดผู้หญิงบางคนจึงเกิดมาสวย บางคนก็เกิดมารวย และบางคนก็เกิดมาสูงศักดิ์ ซึ่งมีข้อความโดยย่อ(จากพระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชนย่อความจากพระไตรปิฎกโดยสุชีพนุญญาภาพหน้า๕๓๗) ว่า พระนางมัลลิกาเทวีนัน เดิมเป็นบุตรของนายช่างทำดอกไม้ผู้ยากจน วันหนึ่งได้ถวายขนมแด่พระผู้มีพระภาคด้วยศรัทธา และได้เป็นอัครมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระนางเป็นผู้มีปัญญามาก แต่ว่ารูปไม่งาม จึงได้ทูลถามปัญหาพระผู้มีพระภาค ๔ ข้อพระผู้มีพระภาคทรงชี้แจง ว่า

๑. มาตุคาม ผู้มักโกรธ ไม่ให้ทาน มีใจริษยา จะเป็นผู้มีรูปทรามและยากจน มีศักดิ์น้อย

๒. มาตุคาม ผู้มักโกรธ แต่ให้ทาน ไม่มีใจริษยา จะเป็นผู้มีรูปทราม แต่มั่งคั่ง มีทรัพย์มากและมีศักดิ์ใหญ่

๓. มาตุคาม ผู้ไม่มักโกรธ แต่ไม่ให้ทาน มีใจริษยา จะเป็นผู้มีรูปงาม แต่ยากจน มีศักดิ์น้อย

๔. มาตุคาม ผู้ไม่มักโกรธ ทั้งให้ทาน และมีใจไม่ริษยา จะเป็นผู้มีทั้งรูปงาม ทั้งมั่งคั่ง และมีศักดิ์ใหญ่

พระนางมัลลิกากราบทูลว่า ชะรอยพระนางจะเป็นคนมักโกรธในชาติอื่น จึงทรงมีรูปทราม ชะรอยจะเคยถวายทานจึงมั่งคั่ง และชะรอยจะไม่มีใจริษยา จึงมีศักดิ์

ใหญ่เหนือหญิงทั้งปวงในราชสกุล แล้วทรงแสดงพระประสงค์ว่า จะไม่มักโกรธ ทั้งจะถวายเป็นทาน และไม่มีใจริษยา ตั้งแต่วันนี้ไป (รายละเอียดหาอ่านได้จากจากพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกายจตุกกนิบาตเล่ม ๒๑ ข้อ ๑๙๗)

ออกนอกเรื่องมานานเดินทางต่อไปถ้าคงคิดดีกว่า

รถแล่นไปหาภูเขาที่มองเห็นอยู่ไกลๆ คุณสุวัฒน์เตือนพวกเราว่า อย่าแจกเงินขอทาน เพราะจะถูกรุมแน่ ไม่ใช่เป็นสิบ แต่เป็นร้อย อาจารย์ดวงเดือนเคยคิดจะเลี้ยงอาหารกล่องสัก ๑,๐๐๐ กล่อง คุณสุวัฒน์บอกว่าไม่พอแน่ ต้องเป็นหมื่นถึงจะพอ เนื่องจากคนที่หมู่บ้านนี้ยากจนมาก เพราะที่ดินเป็นหินเกือบทั้งหมด ไม่สามารถเพาะปลูกอะไรได้

เท่าที่มองเห็นด้วยตา ก็ไม่ค่อยเห็นต้นไม้เท่าไร บนภูเขาก็คือหิน ทางที่ไปเป็นถนนเล็กๆ กำลังก่อสร้าง มีคนงานเอาคอนกรีตๆ ทุบหินก้อนใหญ่ให้เล็กลง และมีอีกพวกหนึ่งเอาใส่กระมังเทินบนศีรษะไปใส่รถบรรทุก ซึ่งเป็นวิธีแก้ปัญหาคนว่างงานที่ดีมาก เพราะถ้าใช้เครื่องจักร คนก็จะว่างงานมากกว่านี้ แต่จะให้ดีไม่น่าใช้รถบรรทุก น่าจะให้คนเดินแบกไป จะได้จ้างคนอีกหลายสิบคน ถนนที่กำลังทำก็แคบมาก บางครั้งรถหยุดนานมาก สอบถามได้ความว่า รอให้รถบรรทุกหินผ่านไปก่อน เพราะไปได้ที่ละคันทางเดียวก็เป็นทางหักศอก ไหล่ทางก็สูงมาก ถ้าพลาดพลั้งคงจะเป็นอันตราย แต่คนขับรถก็พารถไปได้ ด้วยความหวาดเสียวของพวกเรา

ระหว่างทาง คุณสุวัณมเล่าให้ฟังว่า ที่เราเห็นแม่น้ำเนรัญชราแห่งนี้แต่ทว่าอย่างนี้ แต่เขามีน้ำใช้ เพราะขุดลงไปประมาณ ๒ เมตร ก็มีน้ำแล้ว และชาวสลีที่ชาวบ้านปลูกก็ไม่ต้องอาศัยน้ำ อาศัยน้ำค้างที่ตกแรงมากในเวลากลางคืน ธรรมชาติสมดุลเสมอ ไม่อย่างนั้นมนุษยชาติจะเอาตัวรอดมาได้ถึงปานนี้หรือ และคุณสุวัณมเช่นกันกล่าวถึงว่า ที่เรามีสถานที่สำคัญในพระพุทธศาสนาให้มากราบไหว้นั้น เพราะบุคคลสำคัญ ๓ ท่าน คือ พระเจ้าอโศกมหาราช พระถังซำจั๋ง และเซอร์อเล็กซานเดอร์ คันทิงแฮม

พระเจ้าอโศกมหาราชเป็นจักรพรรดิในชมพูทวีปในศตวรรษที่ ๓ หลังพระปรินิพพาน พระองค์มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ได้โปรดให้สร้างวิหาร ๘๔,๐๐๐ แห่ง บรรจุพระบรมสารีริกธาตุไว้ทุกแห่ง (พ.ศ. ๒๑๘) และสถานที่สำคัญก็ทำเครื่องหมายเป็นเสาหินมีรูปราชสีห์บนหัวเสา

ข้อมูลจากธรรมเนียมประจำวันของท่าน ว. วชิรเมธี ท่านเขียนไว้ว่า “เมื่อกว่าสองพันปีมาแล้ว มีสมณะชาวจีนคนหนึ่งเดินทางออกจากเมืองจีน เพื่อไปอัญเชิญคัมภีร์พระไตรปิฎกมาสู่แผ่นดินจีน ตลอดเวลากว่า ๒๐ ปีเศษ ที่ท่านท่องเที่ยวศึกษาอยู่ในอินเดีย ท่านได้บันทึกสิ่งสำคัญต่างๆ ในอินเดียเอาไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน แม้กระทั่งกฎที่จำพรรษาของพระพุทธเจ้าท่านก็ยังบันทึกละเอียดขนาดว่า มีขนาดกว้าง ยาว เท่าไหร่ ห่างจากบ่อน้ำเท่าไหร่ ฯลฯ ต่อมาเมื่อท่านกลับจีน ได้นำบันทึกนั้นกลับมาด้วย และไม่น่าเชื่อว่า หลังจากเวลาของท่านกว่าพันปี เมื่อพุทธศาสนาสูญหายไปจากอินเดียจนไม่เหลือซากแล้วนั้น ชาวอังกฤษคนหนึ่ง ซึ่งเป็นอธิบดีกรมโบราณคดีและประวัติศาสตร์ ได้มาอ่านบันทึกของท่าน และได้อาศัยบันทึกนั้นเองทำการขุดค้นแหล่งโบราณสถานต่างๆ จนในที่สุด ก็สามารถรื้อฟื้นพุทธสถานทุกแห่งให้คืนกลับมาปรากฏต่อสายตาชาวโลกอีกครั้งหนึ่งจนถึงทุกวันนี้

สุดท้ายอดนักบันทึกชาวจีนคนนั้น ก็คือ “พระถังซำจั๋ง” นั่นเอง และสุดท้ายอดนักค้นคว้าคนนั้นก็คือ “เซอร์อเล็กซานเดอร์คันทิงแฮม” ชาวอังกฤษ

และรถก็พาโยกเยกมาบนทางขรุขระจนถึงภูเขาดูเห็นทางเดินขึ้นถ้าเป็นถนนคอนกรีต ทำทางเพิ่งสร้างเสร็จใหม่ ๆ เพราะยังเห็นสี่ขาอาศัยอาศัยอยู่ รถจอดหน้าโรงเรียนรัฐบาลและโรงพยาบาล เป็นสิ่งก่อสร้างแห่งแรกๆ ที่เห็นจากการเดิน

ทางเข้ามาตามถนนเล็กๆ ขรุขระสายนี้ บ้านผู้คนอยู่ที่ไหนนะ แต่ต้องมีแน่ เพราะรถเราจอด ก็มีเด็กๆ ขอทานวิ่งมาห้อมรอบเต็มไปหมด

พวกเราพากันเดินขึ้นไปตามทางคอนกรีตนี้ มีคนวิ่งเอาไม้เท้ามาขาย บางคนก็ช่วยดันหลังให้ขึ้นง่ายๆ เราโชคดีที่มีคนพุงอยู่แล้ว เลยไม่มีคนมายุ่งด้วย แต่คนที่พุงเรา ทำทางคงภูมิฐาน จึงมีแขกมาช่วยดันหลังเหมือนกัน จะบอกว่าไม่ต้อง ก็ไม่ยอม บอกว่าไม่เสียเงิน มีบางคนแนะนำให้เดินหันหลัง แล้วจะเหนื่อยน้อยลง แต่ก็น่ากังวลใจว่า ถ้าพวกแขกมาช่วยดันข้างหน้า แล้วจะเป็นอย่างไร ค่อยๆ เดินขึ้นไปจนถึงยอดเขา ไม่ค่อยเหนื่อยเท่าไร แค่นิดๆ หน่อยๆ ๒ ครั้ง ก็ถึงแล้ว

เมื่อถึงยอดเขามีวัดเล็กๆ ของทิเบตตั้งอยู่ มีน้ำชา น้ำมะตูมบริการด้วย (มีการ

รับบริจาคตามธรรมเนียม) มีห้องน้ำที่กำลังต้องการอยู่พอดี สะอาดพอสมควร แต่ของ
คุณผู้ชายเป็นหลุมเฉยๆ

ก่อนขึ้นไปกราบนมัสการในถ้ำดังกล่าวนั้น เราหยุดนั่งพัก ดูทิวทัศน์ของบริเวณ
โดยรอบ เห็นแต่โรงเรียนและโรงพยาบาล มีต้นปาล์มใหญ่ๆ นอกนั้นเป็นภูเขาหิน มี
ผู้ชายหน้าตาเหมือนคนไทยหลายคนมาถามว่า คนไทยหรือเปล่า เราตอบว่า ใช่ เขาก็
พูดคุยด้วยภาษาที่ไม่เข้าใจ จึงเรียกสามีผู้เชี่ยวชาญภาษากาย ทราบว่าท่านเหล่านี้
เป็นชาวไทยอัสสัม นับถือพระพุทธศาสนา มาอยู่ที่สำนักวิปัสสนาที่พุทธคยาได้ ๒๐
กว่าวันแล้ว (ที่รู้ละเอียดเพราะเขาให้นามบัตรสถานที่) เมื่อทราบว่าเป็นคนไทยด้วยกัน
ก็พูดคุยกันสนุกสนาน โดยใช้ภาษาอัสสัมและภาษาเหนือ ก็พอรู้เรื่อง

ได้ขึ้นไปนมัสการสถานที่ ที่พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญทุกรกิริยาเป็นเวลาถึง ๖ ปี
เสียที่ ข้างบนยอดเขามีถ้ำเล็กๆสองถ้ำ ถ้ำแรกเป็นถ้ำที่มีพระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกข
กิริยา เป็นถ้ำเล็กๆแคบๆ เข้าไปกราบไม่กี่คนก็เต็มแล้ว อีกถ้ำหนึ่งมีพระพุทธรูป
ประดิษฐานอยู่ ได้เห็นสถานที่ทรงบำเพ็ญทุกขกิริยาแล้ว ก็เห็นพระปณิธานอันแน่วแน่
ของพระองค์ที่จะทรงแสวงหาพระสัมมาสัมโพธิญาณ

ในมหาสิหนาทสูตร พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิคาย มูลปัณณาสก์ แสดง
ว่า พระองค์ทรงทดลองหมดทุกอย่างที่นักบวชสมัยนั้นประพฤติกปฏิบัติกัน ไม่ว่าจะเป็น
ทรมานพระองค์ด้วยประการต่างๆ เช่น สมณพราหมณ์บางพวกบอกว่า ความบริสุทธิ์มี
ได้ด้วยอาหาร ก็ทรงอดอาหารจนพระกายซูบซีด ชวนล้ม เมื่ออุปพระกาย พระโลมา
ซึ่งมีรากเน่าก็หลุดจากพระกาย แต่ก็ไม่ได้บรรลุธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ทรงพบว่า
ไม่ใช่ทางสายกลาง หลังจากทดลองปฏิบัติทุกวิธีนานถึง ๖ ปี อันเป็นประโยชน์อย่าง
ยิ่งภายหลังที่ทรงคัดค้านการทรมานตน

มหาสิหนาทสูตรนี้ สมเป็นการบั่นลือสิหนาทที่ยิ่งใหญ่ เพราะเป็นการเปล่งพระวาจาอย่างอาจหาญ เล่าความที่เคยทรงทดลองมาแล้วทุกอย่าง ตามที่เข้าใจกันว่าจะตรัสรู้ได้ แต่ก็ไม่สำเร็จ การค้านข้อปฏิบัติของสมณพราหมณ์ในครั้งนั้น จึงเป็นการค้านอย่างมีเหตุผลยิ่ง

(จากพระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชนย่อความจากพระไตรปิฎกโดย สุชีพ ปุญญานุภาพ หน้า ๓๗๕ - ๓๗๘) เท่าที่ทราบ พระพุทธเจ้าไม่จำเป็นต้องทรงบำเพ็ญทุกขกิริยาทุกพระองค์

พระผู้มีพระภาคพระองค์นี้ ทรงแสดงบุรพกรรมของพระองค์ว่า เราชื่อว่าโชติปาละ ได้กล่าวกะพระสุคตเจ้าพระนามว่า กัสสปะ ในกาลนั้นว่า จักมีโพธิมณฑลแต่ที่ไหน โพธิญาณท่านได้ยากอย่างยิ่ง ด้วยวิบากแห่งกรรมนั้น เราได้ประพฤติกกรรมที่ทำให้ยากมาก(ทุกกรกิริยา) ที่ตำบลอุรุเวลาเสนานิคมตลอด ๖ ปี แต่นั้นจึงได้บรรลุโพธิญาณ แต่เราก็มิได้บรรลุโพธิญาณอันสูงสุดด้วยหนทางนี้ เราอันบุรพกรรมตกเตือนแล้ว จึงแสวงหาโพธิญาณโดยทางที่ผิด จะเห็นพระผู้มีพระภาคทรงพระมหากรุณาอย่างยิ่ง ที่ทรงแสดงบุรพกรรมทุกอย่างของพระองค์ ทั้งที่ดีและไม่ดี เพื่อให้พวกเราหนักแน่นในเรื่องกรรมและผลของกรรมมากขึ้น แม้พระองค์ในครั้งที่ยังไม่ทรงบรรลุเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ยังทรงทำอกุศลกรรม และทำให้ได้รับอกุศลวิบาก จึงไม่ควรประมาท ควรเจริญสติปัฏฐานใน ที่ทุกสถานและในกาลทุกเมื่อ แต่จะเจริญสติปัฏ

ฐานได้ก็ต้องมีความเข้าใจในขั้นของการฟังก่อน สรุปลงด้วยต้องฟังธรรมบ่อยๆ
 เนื่องจากกว่าเป็นสังฆารชันธ์ปรุงแต่งให้เกิดสติคะ

จะเห็นว่าพระพุทธองค์ได้ทรงสะสมบารมีถึง ๔ อสงไขยแสนกัป และจะทรงตรัส
 รู้ในชาติสุดท้ายก็ยังต้องทรงต้องแสวงหาหนทางอยู่หลายปี กว่าที่จะพบหนทางที่
 ถูกต้อง แม้จะพบอุปสรรคมากมาย พระองค์ก็ทรงเพียรพยายามต่อสู้ ไม่ทรงท้อถอย
 พวกเราเป็นพุทธมามกะ ปฏิญาณตนว่ามีพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระสงฆ์เป็นที่
 พึ่ง แต่เมื่อทำอะไร มีอุปสรรคเล็กน้อย ก็ไม่ยึดพระองค์เป็นที่พึ่งตามที่ปฏิญาณ
 เลย ท้อถอยไม่เพียรพยายามตามที่องค์พระศาสดาของเราทรงประพฤติปฏิบัติเป็น
 แบบอย่าง พระองค์ทรงปรารถนาความเพียร แต่พวกเราปรารถนาความสะดวกสบาย มุ่ง
 แต่จะขอให้ได้สิ่งที่ต้องการ แม้แต่การฟังธรรมที่พระองค์ทรงค้นพบมาด้วยความ
 ยากลำบากให้เข้าใจ ก็ย่อหย่อนเกียจคร้าน ผัดวันประกันพรุ่ง หาข้ออ้างในการไม่
 ฟังไปวันๆ แล้วอย่างนี้ยังจะเรียกตัวเองว่า “สาวิกา ผู้ฟัง” ด้วยความไม่ละอายใจอีก
 หรือ (ถามตัวเองคนเดียววนะคะ)

ถวายสังฆทาน

เมื่อกราบนมัสการพระพุทธรูปปางบำเพ็ญทุกรกิริยาในถ้ำแล้ว ก็ค่อยๆเดินลง
 เขามา แยกคนเดิมที่มาด้านหลังตอนขาขึ้น ตอนนี้ก็ช่วยดึงหลังอีก พอเดินสุดทาง ก็ขอ
 เงิน ๑๐ ดอลลาร์ ใ้โฮ แพงจัง ตอนขาขึ้นไม่คิดเงิน แต่คิดตอนลง แอบให้ไป ๑๐
 รูปี ที่ต้องแอบให้เพราะกลัวคนอื่นเห็น เดียวจะตามมาขอรูมขอลีก ยืนคอยคนอื่นที่เดิน
 เขา เห็นน้องใหม่แจ่มขนมเด็กแล้วถูกรูม คุณจิมมีให้ข้อสังเกตว่า คนที่มาครั้งแรก จะ
 รู้สึกอยากให้มาก (ยกเว้นคุณวรรณี) เพราะไม่เคยเห็นใครนำสังฆทานนี้มาก่อน ถ้า
 มาหลายครั้งก็จะชิน แล้วก็ไม่ต้องมองดูขอทาน และขอทานก็จะไม่มาขอด้วย คุณ
 สุวัฒน์บอกว่า ขอทานจะขอเฉพาะคนไทย จะไม่ขอคนชาติอื่น เพราะคนไทยเคยให้จน
 เคยตัว เดินทางกลับจากเขาดงคสิริมาที่สมาคมมหาโพธิ์ ถึงเวลา ๑๐ โมงพอดี
 พวกเราพากันหอบหิ้วยาม ใส่สบงจีวรและเครื่องใช้ไปถวายด้วย ถึงชัยศรี
 วิหาร เห็นจัดโต๊ะอาหารสำหรับพระเต็มไปหมด ไม่มีที่นั่งของฆราวาสเลย ได้ทราบว่
 มีพระทั้งหมด ๓๐๐ รูป ยามที่เตรียมมามีแค่ ๑๐๐ ชุด จึงให้นำไปวางรวมกันที่โต๊ะ

ด้านหน้า ทางสมาคมจะทำการถวายเอง ได้ยินว่า ไม่ควรเอาสบงจีวรมาถวายแล้ว เพราะจะทำการค้าไป

เมื่อได้เวลา หม่อมเบตตีกล่าวสุนทรพจน์ และท่านพระเรวตะกล่าวตอบ มีการกล่าวคำสวดมนต์ และพวกเราพร้อมกันกล่าวถวายสังฆทาน เป็นภาษาบาลีและภาษาไทย ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่หลายคนอาจจะไม่เข้าใจว่า ทำไมต้องทำอย่างนั้น จะถวายเฉยๆไม่ได้หรือ ก็ได้เหมือนกัน แต่เพื่อให้การทำกุศลของเราพร้อมทั้งกาย วาจา และใจ เราจะเอาของไปวาง แล้วแต่ละคนบอกท่าน ก็คงจะอธิษฐานไปหมด จึงควรกล่าวพร้อมๆกัน ซึ่งเมื่อพระท่านกล่าวสาธุพร้อมกันแล้วเราก็จะเกิดความปิติยินดีในกุศลที่ทำ

แล้วทำไมต้องถวายสังฆทานด้วย ในทักษิณาวិภังคสูตร สังยุตตนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ อุपरปัณณาสก์ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ในอนาคตกาลนานไกล จักมีโคตรภูสงฆ์ (หมายถึงสงฆ์โดยชื่อ แต่ความประพฤติย่อหย่อน) ผู้มีผ้ากาสาจะที่คอค เป็นผู้ทุศีลมีบาปกรรม บุคคลจักถวายทานอุทิศสงฆ์ในโคตรภูสงฆ์ผู้ทุศีลเหล่านั้น แม้ทักษิณาก็เป็นไปในสงฆ์นั้น เขาก็กล่าวว่า นับไม่ได้ ประมาณไม่ได้ เราไม่กล่าวว่า ทานที่เจาะจงบุคคลมีผลมากกว่าทักษิณที่เป็นไปในสงฆ์โดยปริยายใดๆเลย

การถวายสังฆทาน คือ การถวายอุทิศพระอริยสงฆ์ ไม่จำเพาะเจาะจงสงฆ์ รูปใด รูปหนึ่ง แม้ว่าพระสงฆ์ที่รับทักษิณาก็เป็นผู้ทุศีล แต่เราผู้ถวายมีจิตนอบน้อมเหมือนถวายพระอริยสงฆ์ จึงจะเป็นสังฆทาน เพราะฉะนั้น ตนเองเท่านั้นที่ตอบได้ว่า ได้ถวายสังฆทานหรือไม่ ตัวเราก็ไม่แน่ใจเท่าไร เพราะตอนถวาย จิตไม่ได้นอบน้อมเท่าที่ควร ทั้งๆที่พยายามอยู่ แต่ทุกอย่างก็ไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชา รู้ว่าถ้าจิตนอบ

นุ่ม ก็จะเป็นกุศลและมีอานิสงส์มาก แต่ก็ทำไม่ได้ เมื่อถวายสังฆทานเรียบร้อยแล้ว ก็กลับไปทานข้าวกลางวันที่โรงแรม และนัดกลับมาที่สมาคมมหาโพธิ์ เพื่อนมัสการพระบรมสารีริกธาตุอีกครั้ง เวลา ๕ โมงเย็น

กราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุที่สมาคมมหาโพธิ์ พุทธคยา

เมื่อรับประทานอาหารเช้ากลางวันแล้ว ท่านอาจารย์ให้โอกาสสนทนาธรรมเป็นภาษาไทยที่โรงแรม Royal Residency และอีกกลุ่มหนึ่งสนทนาธรรมเป็นภาษาอังกฤษที่สมาคมมหาโพธิ์ มาอินเดียคราวนี้ ท่านอาจารย์สนทนาธรรมทุกครั้งที่ท่านว่าง แต่เราผู้ติดตามการกิน และการนอน รับประทานอาหารเช้ากลางวันแล้ว ก็ง่วงเหมือนตาลิมนจะไม่ขึ้น ต้องทำตัวเหมือนเด็กเกรง ขอบตอดเรียน แต่คิดว่าเมื่อกลับกรุงเทพแล้ว คุณอรรณพ คุณคำปั่น คงต้องบันทึกเสียงการสนทนาธรรมมาเผยแพร่ให้ได้ฟังแน่ๆ ความคิดนี้ดูจะเป็นความประมาทชีวิตไปหน่อย ไม่ทราบเลยว่า ชีวิตนี้จะสิ้นสุดเวลาไหนก็ได้ ต้องกราบขอขมาพระรัตนตรัย และกราบขอโทษท่านอาจารย์ที่ประมาทด้วยค่ะ เมื่อพักผ่อนจนตาลิมนได้เต็มที่แล้ว รู้สึกเหมือนตนเองไม่ติดตามการนอน แต่ติดตามการเที่ยวแทน มีเรี่ยวแรงแข็งขันเดินไปที่สมาคมมหาโพธิ์ สวนทางกับรถบัสของคณะที่ไปชมบ้านนางสุชาดา

โชคดีจริงๆ พบท่านอาจารย์กำลังสนทนาธรรมภาษาอังกฤษอยู่กับคนต่างชาติ ๒ - ๓ คนและพวกเราอีกกลุ่มหนึ่ง จึงร่วมฟังการสนทนาด้วย ท่านพูดถึงสภาพธรรมที่ปรากฏในชีวิตประจำวัน เพื่อเป็นพื้นฐานให้ชาวต่างชาติ จนใกล้เวลา ๕ โมงเย็น จึงหยุดการสนทนา เพื่อเตรียมตัวกราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะ

เมื่อถึงเวลา เจ้าหน้าที่มูลนิธิที่จัดไว้ได้อัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะออกมาจากห้องใต้ดิน เมื่อประดิษฐานบนโต๊ะด้านหน้าแล้ว ได้เปิดฝาผอบให้พวกเราเข้าแถวกัน ชมอย่างใกล้ชิด เมื่อทราบวิธีว่าต้องมองตรงๆ จากด้านบน คราวนี้จึงได้เห็นอย่างชัดเจน เพราะคราวที่แล้ว สิ่งที่ปรากฏทางตาดูเหมือนจะเป็นเพียงแก้วรัตนะทั้งหลาย ที่ประดับตกแต่งผอบเจดีย์เสียมากกว่า คราวนี้ไม่เห็นสิ่งเหล่านั้นเลย เห็นแต่พระบรมสารีริกธาตุ

และพระธาตุของท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะเท่านั้น และได้กราบมนัสการอย่างนอบน้อม เมื่อได้ดูจนครบทั้งคณะและผู้อื่นด้วย คงเกือบ ๒๐๐ คน พระศรีลังกาที่เป็นประธาน ก็นำพระบรมสารีริกธาตุมาเทินบนศีรษะของพวกเราทุกคนจนครบ ตอนนี่เริ่มมืด ไฟฟ้าดับเป็นระยะๆ ท่านเลขาธิ์เชิญพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของท่านพระสารีบุตรและพระโมคคัลลานะลงไปเก็บ ไม่ได้ทำพิธีอัญเชิญ โดยคณะที่ได้จัดเตรียมไว้ได้ทราบว่า ผู้ที่เตรียมอัญเชิญกลับ ก็เสียใจเหมือนกัน แต่ทุกอย่างขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัยจริงๆ

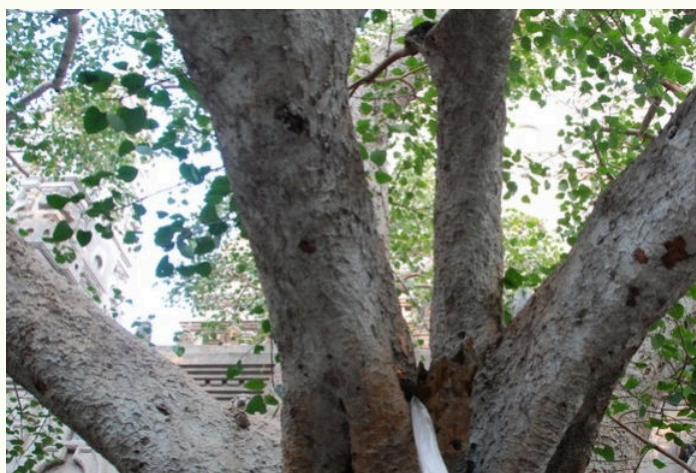
คืนนี้เป็นคืนสุดท้ายในพุทธศกษา มีการเวียนเทียนประทักษิณอีกครั้งหนึ่ง คราวนี้เริ่มจุดประทีปตั้งแต่สามาคม ท่านอาจารย์เดินนำข้ามถนนไปที่พระเจดีย์ คุณคำปั่นและคุณอรรณพเดินลากเครื่องขยายเสียงที่สวด “พุทัง สรณัง คัจฉามิ อัมมัง สรณัง คัจฉามิ สัมมัง สรณัง คัจฉามิ” ไปตลอดทาง อนุโมทนาค่ะ

เมื่อเวียนประทักษิณครบ ๓ รอบ ท่านอาจารย์เดินนำไปขึ้นบนสุด เดินผ่านเรือนประทีป ไปหยุดด้านหลังพระเจดีย์ แล้วกล่าวอุทิศส่วนกุศลที่ได้ทำแล้วพร้อมกัน และสุดท้ายคุณธีรพันธ์ นำกล่าวขอมาพระรัตนตรัย ให้อดโทษที่ได้ล่วงเกินทั้งกาย วาจา ใจ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เพื่อที่จะสำรวมระวังในกาลต่อไป

กราบอลาพระศรีมหาโพธิ์

วันนี้ต้องเดินทางไปพาราณสีแล้ว จึงขอไปกราบอำลาพระศรีมหาโพธิ์อีกครั้ง เพราะไม่ทราบว่าจะได้มากราบอีกเมื่อไร หลังอาหารเช้า จัดกระเป๋าลงมาวางที่ลิ้นบีพร้อมแล้วก็เริ่มออกเดินทาง เห็นรถตุ๊กตุ๊กเข้ามาในโรงแรมพอดี เรียกไปที่พระเจดีย์ บอกราคา ๕๐ รูปี ต่อเหลือ ๒๐ รูปี ก็ตกลง แต่ต้องย่ำว่า สำหรับ ๒ คนนะ ไม่ใช่คิดต่อคนอื่นอีก ซึมเช็ดแล้วจำ แหกจำ เมื่อเดินไปถึง ผู้คนก็พลุกพล่านอีกเช่นเคย ตอนนี้นำใจได้แล้ว พุทธคยาเป็นของชาวพุทธทั่วโลก จะให้เงียบสงบเวลาที่เรามาเข้าไปได้ อย่างไร ดีเสียอีกที่มีคนมานมัสการไม่ว่างเว้นเช่นนี้ แสดงถึงศรัทธาที่มั่นคงของพุทธศาสนิกชนจากทั่วทุกมุมโลก และความสืบทอดของพระพุทธศาสนาจะมีต่อไปอีกยาวนาน

เราตรงไปกราบที่แท่นวัชรอาสน์ แล้วนั่งอยู่ข้างหน้า ตั้งใจจะรอเก็บใบโพธิ์ร่วงไปบูชาสัก ๒ - ๓ ใบ หรือใบหนึ่งก็ได้ นั่งๆ อยู่ เห็นร่วงอยู่แล้วที่ริมกำแพงใกล้พระเจดีย์ที่นั่งนับลูกประจำอยู่ จึงบอกให้สามีไปเก็บ ปรากฏว่าเป็นใบที่ไม่สมบูรณ์ จึงไม่มีคนเก็บ พระเจดีย์ท่านคงสงสัย จึงให้ใบโพธิ์ ๒ ใบที่ท่านเก็บได้ให้สามี สามีถวายเงิน ท่านก็ไม่รับ ไชโย เห็นคนอยากได้บุญมากกว่าได้เงินแล้วในอินเดีย

นั่งอยู่นานใบโพธิ์ก็ยังไม่ร่วง เห็นเจ้าหน้าที่เข้าไปทำความสะอาดที่แท่นวัชรอาสน์ วันก่อนพวกเขาบอกว่า เขาให้ใบโพธิ์ที่เก็บมาจากข้างใน เลยคิดหาวิธีลัด ไปขอดีกว่า ไปนั่งดักที่ประตูทางออก ปรากฏว่ามีผู้หญิงชาติไหนก็เดาไม่ได้ ไปยืนพร้อมกับเงินรูปในมือคอยอยู่ก่อนแล้ว ไม่เป็นไร ว่างวดหลังก็ได้ จึงนั่งสำรวจอยู่ พอเจ้าหน้าที่

ออกมา เดินผ่านผู้หญิงคนนั้นเฉยเลย พอเดินผ่านเรา ก็ไม่มองอีก แม้จะพยายามเรียกมองตรงไปข้างหน้าอย่างเดียว จึงหันหลังกลับไปมอง พบพระศรีลังการูปร่างสูงใหญ่ ท่าทางซึ่งข้ง ถือกุญแจพวงใหญ่ คงเป็นผู้ควบคุมเจ้าหน้าที่เหล่านี้ เขาจึงไม่กล้ารับเงิน หรือหยุดพูดกับใคร พอท่านเห็นเราไหว ก็ยิ้มอย่างมีเมตตา และยื่นใบโพธิ์ที่เจ้าหน้าที่ยื่นให้ท่าน มาให้สามี หน้าตาท่านเปลี่ยนไปเป็นคนละคน เพราะจิตตขรูปที่เปลี่ยนไป (พูดภาษาบาลีบ้างเพื่อยืนยันว่าถึงแม้จะไม่ค่อยได้ร่วมสนทนาธรรมที่อินเดียแต่อยู่ที่กรุงเทพก็ฟังบ่อยๆ เนืองๆค่ะ) ดีใจจังที่ได้ใบโพธิ์ แม้ว่าจะไม่ได้เก็บด้วยตนเองก็ตาม

เมื่อได้ใบโพธิ์ ก็เดินถือไปรอบพระเจดีย์ เณรแขกเล็กๆ รูปหนึ่ง หน้าตาน่าเอ็นดูก็นำใบโพธิ์ที่เก็บไว้ในหนังสือมาให้ ๑ ใบ สามีเอ็นดูเลยถวายเงินไป ๑๐ รูปี คราวนี้เณรใหญ่ขึ้นมาน้อย หน้าตาไม่น่าเอ็นดู ก็หยิบใบโพธิ์จากย่ามมาให้อีก ๑ ใบ แยกที่แต่งกายแบบพระ ห้อยไข่มุกเป็นลูกประคำก็นำใบโพธิ์มาให้อีกเหมือนกัน แต่ครั้งต้องจ่ายเงิน ๑๐ รูปี ไม่เป็นไร คราวนี้เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยเดินถือไม้เข้ามา คิดว่าจะมาไล่เณรและพระไม่ให้มารบกวนผู้แสวงบุญ ที่ไหนได้ มาขอเงินเหมือนกัน เมื่อจ่ายไปอีก ๑๐ รูปี ก็บอกว่า เพื่อนที่เป็นคนทำความสะอาดยังไม่ได้เลย ต้องแจกอีก ๑๐ รูปีไม่ไหวแล้ว ย้ายที่ดีกว่า

ไปนั่งใต้ต้นโพธิ์ใกล้ๆ แท่นวัชรอาสน์ดีกว่า นั่งอยู่ครู่เดียว พระแขกก็เดินตามมา มีเด็กผู้ชายแต่งกายแบบนักเรียน เดินตามมาพร้อมกับใบโพธิ์ในมือด้วย คงไปบอกกันมา คราวนี้คงได้เป็นนายทุนรับซื้อใบโพธิ์จากเด็กๆ แน่ เลยบอกว่าพอแล้วไม่เอาแล้ว ก็ยังไม่เข้าใจ ชวนคนอื่นเอาใบโพธิ์มาให้เราอีก (พร้อมกับต้องจ่ายเงิน) ไม่รู้ว่าจะเอาใบโพธิ์จากที่ไหนมา เราต้องการใบโพธิ์จากต้นพระศรีมหาโพธิ์ และต้องการที่ร่ว่งให้เห็นกับตา เก็บด้วยตนเองมากกว่า ไม่ไหวแล้วค่ะ พบผู้อยากได้นุญคนเดียวนอกนั้นอยากได้เงินทั้งนั้น

พอตัดสินใจจะออกไปเดินรอบนอก สามีตาดีก็เลิบบไปเห็นใบโพธิ์ที่ร่ว่งอยู่ด้านนอก ที่พระและโยมชาวศรีลังกากลุ่มใหญ่นั่งสวดมนต์อยู่ แต่ตัวเองไม่กล้าเข้าไปเก็บ เพราะต้องรอดเสาออกไป ให้เราผู้กล้าหาญไปเก็บ ก็ลงกราบขอขมาพระที่นั่งอยู่

แล้ว เก็บได้ ๑ ใบ เมื่อมองไปรอบๆ ก็เห็นอีก ๔ ใบ จึงเก็บมาทั้งหมด ๕ ใบ นี่แหละเก็บด้วยตัวเอง

วัดป่าไทยพุทธคยา

ออกจากบริเวณพระเจดีย์ เพื่อหนีพระแซกและเด็กที่ตามมาขายใบโพธิ์ เดินไปข้างนอก เห็นป้ายภาษาไทย “วัดป่าไทยพุทธคยา” ไปเดินดูดีกว่า อยู่เลยกำแพงพระศรีมหาโพธิ์ไปเล็กน้อย ฝั่งตรงข้ามเป็นโบสถ์มุสลิม ด้านหลังออกไปเป็นทุ่งนาดูเงียบสงบมาก ก่อนไปคิดเอาเองว่า วัดป่าคงมีต้นไม้มาก และปลูกกุฏิพระเล็กๆ ไว้ได้ต้นไม้แต่เมื่อเห็นของจริง ก็ผิดไปจากจินตนาการมากมาย เพราะเมื่อเลี้ยวเข้าไปในวัดก็เห็นอาคารก่อสร้างสวยงามหลายหลัง เริ่มตั้งแต่ทางเข้า เป็นอาคารห้องน้ำใหญ่โตสวยงามที่สุดในอินเดีย(เท่าที่ควรเห็นมา) มีรายชื่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมชั้นสูงหลายท่าน บริจาคเงินก่อสร้าง ต้องขออนุโมทนาค่ะ ไม่น่าแปลกใจเลยว่า ทำไมท่านเหล่านั้นจึงร่ำรวย เพราะคงสะสมการบริจาคทานมาาก นอกจากนั้นทางวัดกำลังทำพิธีวางศิลาฤกษ์ก่อสร้างอาคารหลังใหม่ด้วย ดีเหมือนกัน ชาวโลกจะได้รู้ว่าคนไทยนั้นมีศรัทธามากแค่ไหน แต่ทางที่ดีไม่ควรให้ชื่อว่า “วัดป่า” เลย เพราะทำให้ผิดคาด ชมวัดเพียงเล็กน้อย เพราะมีผู้คนพลุกพล่าน เนื่องจากกำลังจะมีการทำพิธีวางศิลาฤกษ์ จึงเดินกลับ

ถ้าย้อนกลับไปได้ในอดีต สถานที่เราเดินอยู่นี้เรียกว่า อูรวะลาเสนานิคม ซึ่งเคยเป็นที่อยู่ของชฎิล ๓ พี่น้อง ท่านทั้งสามเป็นผู้บูชาไฟ มีบริวารรวมกัน ๑,๐๐๐ คน เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงแสดงปฐมเทศนาที่ป่าอิสิปตนมฤคทายวันแล้ว ภายหลังได้ทรงโปรดชฎิลทั้ง ๓ ทรงแสดงอาทิตตปริยายสูตร เมื่อจบพระธรรมเทศนา ท่านก็บรรลุมรรคผลทั้งหมด

ซึ่งสูตรนี้มีใจความโดยย่อว่า ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นของร้อน รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ อัมมารมณฺห์ เป็นของร้อน ผัสสะ คือ การกระทบอารมณ์ทางตา เป็นต้น เป็นของร้อน เวทนาเป็นของร้อน ร้อนเพราะไฟ คือราคะ โทสะ โมหะ ร้อนเพราะความเกิด ความแก่ ความตาย ความเศร้าโศก ความพิโรธพิน ความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ และความขัดใจเมื่ออริยสาวกผู้ได้สดับเห็นได้เช่นนี้ ย่อมเบื่อ

หน่ายในสิ่งเหล่านี้เมื่อเบื่อหน่ายก็คลายกำหนด เพราะคลายกำหนด ย่อมหลุดพ้น เมื่อพ้นแล้วก็มีญาณรู้ว่าพ้นแล้วรู้ว่าสิ้นความเกิดได้อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว

ที่ท่านสามารถบรรลุได้เมื่อฟังพระธรรมเทศนาจบ เพราะท่านสามารถระลึกถึงลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏกับท่านในขณะนั้น ตามความเป็นจริง และเห็นความเป็นของร้อนด้วยวาทะ โทสะ โมหะของสิ่งทั้งหลายเหล่านั้น จึงเบื่อหน่าย และคลายกำหนด หลุดพ้นจากอาสวะกิเลสได้ ซึ่งท่านต้องบำเพ็ญบารมีมาเต็มเปี่ยม ด้วยการฟัง การเข้าใจ และเจริญสติปัฏฐาน พร้อมทั้งจะตรัสรู้เช่นกัน มิฉะนั้นแล้ว ฟังเรื่อยๆ อย่างเรา ก็คงไม่มีทาง แม้แต่จะเข้าใจได้

ดูเวลาแล้ว ยังมีเวลาเหลือที่จะเข้าชมพระศรีมหาโพธิ์อีกครั้ง คราวนี้เดินขึ้นบนสุด จนถึงสระมุจลินท์จำลอง เดินเลยไปทางด้านหลังสระ มีต้นโพธิ์ใหญ่ มีคนนั่งทำสมาธิล้อมรอบต้นโพธิ์อยู่หลายคน เราค่อยๆ เดินย่องผ่านไป กลัวจะทำเสียงรบกวน ปรากฏว่าพอเดินผ่าน คนหนึ่งก็ร้องตะโกนพร้อมกับโยกตัวไปมาอย่างรุนแรง เหมือนมีการเข้าทรง และคนอื่นๆ ก็ส่งเสียงร้องตาม เราตกใจคิดว่าเขาโกรธที่เดินผ่าน แต่เมื่อมองดีๆ พวกเขาก็ก้มหน้าก้มตาอยู่ นี่แหละมีจิตสมาธิ ที่อาจทำให้คนเสียจริตได้เพราะปฏิบัติโดยไม่ได้ศึกษาให้ดีเสียก่อน

เดินด้านหลังจนรอบ มีสระน้ำและเจ้าแม่กวนอิม สระน้ำก็แห้งผาก ซึ่งดูรกร้าง เพราะไม่มีคนดูแล อีกฝั่งหนึ่งมีสวนสวยงาม พอเดินไปข้างหน้า จึงเห็นป้ายบอกว่า “Meditation Park” จะเข้าไปเดินชม ก็ปิดประตูใส่กุญแจไว้

ได้เวลากลับลาพระศรีมหาโพธิ์จริงๆ เสียที เมื่อมีเหตุปัจจัยที่สมควร ก็คงจะได้มีโอกาสมากราบนมัสการอีกครั้ง

สู่พาราณสี

การเดินทางไปพาราณสี แบ่งเป็น ๒ คณะ คือ คณะหนึ่งเดินทางโดยเครื่องบิน ซึ่งจะออกเวลา ๔ โมงเย็น ใช้เวลาเดินทาง ๓๐ นาที แต่ใช้เวลาเช็คอินและรอเครื่องเกือบ ๔ ชั่วโมง และอีกคณะ ๒๐ คน ต้องเสียสละเดินทางโดยรถบัส เพราะที่นั่งในเครื่องบินไทยมีไม่พอ เราไม่รู้เรื่อง เลยไม่ได้เสียสละ (ถ้ารู้ก่อน ก็ไม่แน่ใจตัวเองเหมือนกันว่าจะเสียสละหรือไม่) ได้แต่อนุโมทนาท่านทั้งหลาย มีพี่ดวงเดือนเป็นต้น รถบัสเริ่มออกเดินทางประมาณบ่ายสอง และถึงโรงแรมในพาราณสี ๒ ทุ่มครึ่ง ที่ระยะทางแค่ ๒๔๐ กม. เท่านั้น พวกนั่งเครื่องบินถึงเวลาสี่โมงครึ่ง มองจากเครื่องบินเห็นแม่น้ำคงคาไหลคดเคี้ยว พื้นดินก็ดูเขียวชะอุ่ม ดูอุดมสมบูรณ์ ผิดกับเมืองคยาที่เพิ่งจากมา

พวกเรารอกระเป๋ไว้ในห้องผู้โดยสารที่แออัดมาก เมื่อมีกระเป๋าไหลมาตามสายพานสั้นๆ ก็ช่วยกันตะโกนเรียกชื่อเจ้าของกระเป๋ากันอื้ออึง รวากับเป็นสนามบินของตัวเอง สนุกดีเหมือนกัน พวกอาวูโสก็ได้เด็กๆ ช่วยบริการ ขออนุโมทนาทุกคนด้วยค่ะ กว่าเราจะพาตัวเองและกระเป๋ามานั่งรถบัสของบริษัททัวร์ได้ก็เกือบหกโมงเย็น

เมืองพาราณสีเป็นเมืองใหญ่ เกือบกลืนด้วยผู้คน ตามถนนจากสนามบินถึงโรงแรมคลาร์ก (Clark Hotel) มีผู้ชายขายของริมถนนเต็มไปหมด แม้แต่บนสะพาน มีทั้ง

ปลาสดๆ มากมาย มะขามป้อมผลใหญ่ สีเขียวอ่อนใส ดูน่ารับประทานมาก พริกสีแดงเม็ดใหญ่ๆ วางเต็มกระจาด ทุกคนเดิน รถจักรยาน วัว รถยนต์ทุกขนาดบีบแตรแข่งกันอ้ออึง อยู่อินเดียหลายวัน สังเกตดูว่า เส้นแบ่งเลนถนนไม่มีเส้นทึบ มีแต่เส้นปะ แม้แต่บนสะพาน เพราะไม่มีเขตห้ามแซง (หรืออย่างไร?) เพียงแต่ว่าขณะแซง ต้องบีบแตรไปจนกว่าจะพ้น ใครบีบแตรก่อนก็ได้ไปก่อน ถ้ามาอยู่เมืองไทย คงได้ขับรถเมืองมนุษย์ไม่เกี่วเกีวาก็ได้ไปขับที่โลกอื่นแล้ว เพราะแค่บีบแตรนิดเดียว ก็ถูกคนโมโหร้ายยิ่งตายมาเสียมากแล้ว และคนไทยก็ไปขับที่อินเดียไม่ได้เหมือนกัน

ถึงโรงแรมคลาร์กก็เย็นพอดี เคยพักที่โรงแรมนี้เมื่อ ๕ ปีก่อน เดี่ยวนี้ขยายใหญ่ขึ้นมาก แต่ร้านค้าในโรงแรมก็ยังเหมือนเดิม ห้องอาหารใหญ่โต ดูหรูหราเหมือนเดิมกว่าจะได้กุญแจ รอกระเป๋า เข้าห้อง แล้วลงมาทานอาหารเย็น เขาเปิดท่มหนึ่ง ยังไม่ถึงเวลา เลยเดินไปดูศูนย์การค้าที่อยู่ใกล้ๆ ที่เพิ่งเปิดใหม่ มีร้านขายเสื้อผ้ามีเยื่อหือร้านอาหารแมคโดนัล มีวัยรุ่นอินเดียเดินอยู่ไม่กี่คน ดูร่อยๆ หงอยๆ พิกุล อากาศที่นี่เย็นกว่าคยามาก ได้ใส่เสื้อหนาวเสียที คือนี้อ่อนเพลียเพราะหมดแรงกับการรอคอย นึกถึงท่านที่เสียสละเดินทางมากับรถบัส ที่ยังมาไม่ถึงคงจะเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้ากว่าเราอีกหลายเท่า ขอขอบคุณอีกครั้งที่เสียสละคะ

มูลคันธกุฎีวิหาร สารนาถ

วันศุกร์ที่ ๒๐ ก.พ. ๕๒ ออกจากโรงแรมแต่เช้า เพื่อไปกราบนมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ณ มูลคันธกุฎีวิหาร สมาคมมหาโพธิแห่งประเทศไทย เมืองสารนาถ (เดิมชื่ออสิปตนมฤคทายวัน) ซึ่งห่างจากโรงแรม ๑๒ กม. พระมูลคันธกุฎีวิหารสารนาถ เป็นสถานที่ที่ท่านอนาคาริก ฐัมมปาละ ดำเนินการก่อสร้างเพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ ในหนังสือ “เกี่ยวกับอินเดีย” มีข้อความโดยย่อว่า เมื่อรัฐบาลอินเดียประกาศว่า จะมอบพระบรมสารีริกธาตุ ซึ่งขุดค้นพบที่เมืองโบราณตักกสิลา และที่ภัตติโปรลุ แคว้นมัตราสให้แก่สมาคมมหาโพธิ โดยมีข้อแม้ว่า สมาคมจะต้องสร้างพระวิหาร สำหรับประดิษฐานพระสารีริกธาตุที่เหมาะสมที่กัลกัตตา ที่สารนาถ และที่ตักกสิลา ซึ่งตรงกับความประสงค์ของท่าน เมื่อสร้างวิหารแห่งแรกที่กัลกัตตาสำเร็จลงแล้ว และได้รับพระบรมสารีริกธาตุไปประดิษฐานเรียบร้อยแล้ว ท่านจึงเริ่มสร้างมูล

คันธกุฎีที่สารนาถต่อไปด้วยความยากลำบาก และทำพิธีเปิด และประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุในวันที่ ๑๑ พ.ย. ๒๔๗๔

ในวันนั้นท่านได้กล่าวว่า “ หลังจากได้ถูกเนรเทศออกไปเป็นเวลานานถึง ๘๐๐ ปี ชาวพุทธทั้งหลายก็ได้กลับคืนมายังพุทธสถานอันเป็นที่รักของตนอีก.... เป็นความปรารถนาของสมาคมมหาโพธิ์ ที่จะมอบพระธรรมคำสอนอันเปี่ยมด้วยพระมหากรุณาของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้แก่ประชาชนชาวอินเดียทั้งหมด ไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ และลัทธินิกาย ข้าพเจ้ามั่นใจว่า ท่านทั้งหลายจะพร้อมใจกันเผยแพร่ “อารยธรรม” ของพระตถาคตเจ้านี้ไปให้ตลอดทั่วทั้งอินเดีย”

รถแล่นออกจากตัวเมือง ผ่านเจ้าขันทีสถูป สถานที่ที่พระพุทธรูปองค์พบพระปัญจวัคคีย์ครั้งแรก หลังตรัสรู้ ผ่านธัมเมกขสถูป สถานที่แสดงปฐมเทศนา แล้วก็ถึงมูลคันธกุฎีวิหาร ที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ พวกเราเข้าไปในวิหาร ท่านอาจารย์เข้าไปอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ จากห้องประดิษฐานที่อยู่ใต้ฐานพระประธานปางปฐมเทศนา ที่จำลองมาจากของจริงที่อยู่ในพิพิธภัณฑสถาน ท่านให้พวกเราชมอย่างใกล้ชิด และเทศน์ธรรมะทุกคนจนครบ หลังจากนั้นก็แจกผ้าคล้องคอ พระพุทธรูปปางปฐมเทศนา ลูกประคำ และน้ำมันต์แก่ทุกคน

มอบอาคารห้องสมุดธัมมปาละ

ในการเดินทางไปถวายผอบเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และพระธาตุของพระอัครสาวกทั้ง ๒ ที่สมาคมมหาโพธิ์ พุทธคยา เมื่อปีที่แล้ว (๓๐ ม.ค. – ๒ ก.พ. ๒๕๕๑) นั้น มูลนิธิมีเงินเหลือจากการได้รับบริจาคเพื่อสร้างผอบเจดีย์จำนวนหนึ่ง พลตรี ดร. วีระ พลวัต จึงเสนอท่านอาจารย์ว่า ควรจะปรับปรุงอาคารห้องสมุดธัมมปาละ ที่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปี และมีสภาพชำรุดทรุดโทรมมาก เพราะถูกน้ำท่วมเนื่องจากเป็นที่ต่ำ

และเวลา ๑ ปีที่ผ่านมา ทางมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ก็ได้มอบเงินที่ได้รับบริจาคนั้น ให้สมาคมมหาโพธิ์ ทำการซ่อมแซมอาคารห้องสมุดดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และทำการมอบอาคารโดยท่านอาจารย์เป็นประธาน เพื่อประโยชน์ในการค้นคว้าพระไตรปิฎกและหนังสือธรรมต่อไป

ในวันนี้จึงได้เห็นห้องสมุดธัมมปาละเสียที เพราะอยู่คนละฝั่งถนนกับมูลคันธกุฏี วิหาร และธัมเมกสถูป ตามปกติแล้วเราก็จะไม่ออกนอกเส้นทาง จึงต้องขอขอบคุณ ท่าน ดร.วีระ ที่ท่านเป็นนักสำรวจ ทำให้เห็นอาคารห้องสมุดที่ชำรุดทรุดโทรมจนใช้การไม่ได้ เป็นเหตุให้เราได้ทำกุศลร่วมกันในครั้งนี้

ท่านอนาคาริก ธัมมปาละ เป็นชาวศรีลังกา เกิดเมื่อวันที่ ๑๗ ก.ย. ๒๔๐๗ ในครอบครัวชาวพุทธ ที่มีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างมาก ท่านได้รับยกย่องว่าเป็นพระโพธิสัตว์จากศรีลังกา เมื่อท่านได้อ่านบทความของเซอร์เอ็ดวินส์ อาร์โนลด์ เรื่อง ประทีปแห่งเอเชีย และบทความต่างๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับพุทธสถานที่ควรเป็นของชาวพุทธ ทำให้ท่านตัดสินใจเดินทางมาอินเดีย เพื่อดูด้วยตนเอง เมื่อมาถึงปาสิปตนมฤคทายวัน เมืองพาราณสี ท่านแทบหมดสติเมื่อเห็นสถานการณ์ที่เลวร้าย ของพุทธสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ สถานที่ที่พระพุทธองค์ได้แสดงธรรมเทศนาเป็นครั้งแรก และส่งพระสาวกออกไปประกาศพระศาสนา ไม่ใช่แต่เฉพาะปาสิปตนะเท่านั้น ที่พุทธคยาที่เช่นกัน ในวันที่ ๒๒ ม.ค.๒๕๓๔ ท่านได้เดินทางไปพุทธคยา และได้พบว่า วิหารพุทธคยาถูกปล่อยปละละเลย และพวกมหันต์ทำให้หมดความศักดิ์สิทธิ์

ท่านได้บันทึกไว้ว่า “หลังจากขับรถออกมาจากคยา ๑๐ กม. พวกเราได้มาถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายในระยะทาง ๑ ไมล์ คุณสามารถเห็นซากปรักหักพังและภาพสลักที่เสียหายเป็นจำนวนมาก ที่ประตูทางเข้าวัดมหันต์ ตรงหน้ามุขทั้งสองด้าน มีพระพุทธรูปปางสมาธิและปฐมเทศนาติดอยู่ จะแกะออกได้อย่างไร พระวิหารที่ศักดิ์สิทธิ์ พระพุทธรูปประดิษฐานอยู่บนบัลลังก์งดงามมาก ซึ่งแฝงไปในใจของพุทธศาสนิกชน สามารถทำให้หยุดนิ่งได้ ช่างอัศจรรย์จริงๆ ข้าพเจ้าได้เอาหน้าผากจรดที่พระแท่นวัชรอาสน์ แรงศรัทธาได้เกิดขึ้นในใจของข้าพเจ้า สิ่งนี้เองได้กระตุ้นเตือนให้ข้าพเจ้าหยุดอยู่ตรงนี้ และบูรณะสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ ไม่มีที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งใดในโลกนี้จะเสมอเหมือน กับสถานที่ ที่เจ้าชายสิทธัตถะได้บรรลुพระสัมมาสัมโพธิญาณใต้ต้นพระศรีมหาโพธิ์...”

หลังจากนั้นท่านก็ได้ทำงานอย่างหนัก เพื่อเรียกร้องเอาพุทธคยาคืนจากพวกมหันต์ โดยได้เริ่มก่อตั้งสมาคมมหาโพธิ พุทธคยา แต่การต่อสู้เพื่อเรียกร้องพุทธคยา

คืนก็ไม่สำเร็จ ท่านจึงเดินทางมายังป่าอสิปตนะ เมืองพาราณสี เพื่อทำให้เป็นพุทธสถานที่มีชีวิต และท่านได้เริ่มงานที่ป่าอสิปตนะนี้ จนสำเร็จมาจนถึงปัจจุบัน โดยรัฐบาลอินเดียได้มอบที่ดินให้ ๕๐ ไร่ เพื่อสร้างพระมูลคันธกุฎีวิหารที่งดงามด้วยศิลปกรรมของชาวพุทธโบราณ ภายนอกบุด้วยหินทรายแดง และเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุที่รัฐบาลอินเดียขุดพบและมอบให้ ท่านธัมมปาละได้ทำงานอย่างหนักตลอดชีวิต ด้วยความเสียสละเพื่อพระพุทธศาสนา ท่านมรณภาพในเพศบรรพชิต เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๓๖ มีอายุได้ ๖๘ ปี ๗ เดือน ๑๓ วัน อยู่ในเพศภิกษุ ๓ เดือน ๑๔ วัน และในเพศสามเณร ๑ ปี ๖ เดือน ๔ วัน

เมื่อได้ระลึกถึงพระคุณของท่านธัมมปาละ ที่ทำให้เราได้มีสังเวชนียสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และสวยงามกราบไหว้เช่นนี้แล้ว ก็ทำบุญถวายภัตตาหารและสบงจีวร ที่นำมาจากกรุงเทพฯ ระหว่างที่รอพระฉัน ท่านเจ้าภาพก็แจกขนมอินเดีย เป็นแบ่งห่อด้วยเงินข้างในเป็นเม็ดมะม่วงหิมพานต์กวน พร้อมกับน้ำมะม่วงเป็นกล่อง อร่อยดีค่ะ เมื่อถึงเวลาจึงกลับไปทานอาหารกลางวันที่โรงแรม

ธัมเมกขสถูป สถานที่แสดงปฐมเทศนา

เวลาบ่ายสามโมงก็เดินทางไปที่ธัมเมกขสถูปเพื่อสนทนาธรรม และเวียนเทียนประทักษิณ เรานั่งรถไปถึงก่อน ก็รีบลงไปดูบริเวณรอบๆเสียก่อนที่จะมีการสนทนาธรรม เพราะถ้าขึ้นช้าช้า ถ้าเริ่มสนทนาธรรมแล้ว จะไม่ได้ดูอะไร มีแขกจะพาเดินชมอีกแล้ว (เสียเงิน) แต่เราก็เดินตามๆกันไป ดูสถานที่ที่เป็นซากปรักหักพัง มีความรู้สึกว้า บริเวณที่ขุดค้นนั้นกว้างใหญ่กว่าเมื่อ ๕ ปีก่อน ได้ไปกราบที่มูลคันธกุฎี ที่ประทับของพระพุทธเจ้าในพรรษาแรก และมีสถานที่อื่นๆอีกมากที่ควรกราบไหว้ แต่ต้องมีเวลามากกว่านี้

มาสถานที่นี้แล้วหลายครั้ง ได้ยินชื่อธัมมจักกัปปวัตถสูตรยิ่งหลายครั้งกว่านั้นอีก แต่ถ้าใครถามว่ามีใจความว่าอย่างไร ก็คงตอบไม่ได้ ดังนั้น เมื่อมาอินเดียแล้วเป็นครั้งที่ ๔ ขอค้นข้อความจากพระไตรปิฎก เพื่อตอบตัวเองให้ได้หน่อยว่า ปฐมเทศนาที่ท่านโกณฑัญญะเกิดดวงตาเห็นธรรมนั้น มีใจความว่าอย่างไร

๑. พระผู้มีพระภาคทรงชี้ทางที่ผิด อันได้แก่ กามสุขัลลิกานุโยค (การประกอบตนให้ชุ่มอยู่ด้วยกาม) และอัตตกิลมณานุโยค (การทรมานตนให้ลำบาก) ว่าเป็นส่วนสุดที่บรรพชิตไม่ควรดำเนิน แล้วทรงแสดงมัชฌิมาปฏิปทา (ข้อปฏิบัติสายกลาง) ได้แก่ มรรคมีองค์ ๘ ว่าพระองค์ตรัสรู้แล้ว เป็นไปเพื่อพระนิพพาน

๒. ทรงแสดงอริยสัจ ๔ คือ ทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์โดยละเอียด

๓. ทรงแสดงว่า ทรงรู้ตัวอริยสัจทั้ง ๔ ทรงรู้หน้าที่อันควรทำในอริยสัจทั้ง ๔ และทรงรู้ว่าได้ทรงทำหน้าที่เสร็จแล้ว จึงทรงแนะพระหฤทัยว่า ได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว (อันแสดงว่าทรงปฏิบัติจนได้ผลด้วยพระองค์เองแล้ว)

เมื่อจบพระธรรมเทศนา พระโกณฑัญญะได้ดวงตาเห็นธรรม และได้ขอบวชก่อน ต่อมาพระวชิระกับพระภัททิยะสดับพระธรรมเทศนา ได้ดวงตาเห็นธรรมและได้ขอบวช ต่อมาพระมหานามะกับพระอัสสชิสดับพระธรรมเทศนา ได้ดวงตาเห็นธรรมและได้ขอบวช (จากพระไตรปิฎกฉบับสำหรับประชาชน โดย สุชีพ ปุญญานุภาพ หน้า ๒๑๓ – ๒๑๔)

เมื่อทราบใจความแล้ว มีความเข้าใจมากขึ้นหรือเปล่า ถ้าตอบจริงๆ ก็คือ ยังคงเป็นแค่เรื่องราว เพราะพื้นฐานความเข้าใจสภาพธรรมที่กำลังปรากฏยังไม่มี จึงต้องฟังเรื่องสภาพธรรมที่กำลังปรากฏให้เข้าใจก่อน แล้วจึงเริ่มระลึกถึงลักษณะสภาพธรรมให้ทั่วเสียก่อน จึงจะค่อยๆ เข้าใจขึ้น เป็นอันว่ารู้เรื่องราวก่อนก็ยิ่งดีกว่าไม่รู้ จริงไหมคะ

สหายธรรมชาวกัมพูชา

บริเวณพระสถูปไม่ค่อยมีต้นไม้ใหญ่ มีแต่ซากกิ่งก่อกสร้าง ทำให้ดูไม่ร่มรื่นเหมือนที่พุทธคยา พวกเราหาที่สนทนาธรรมได้ร่มของพระเจดีย์เพื่อหลบแดด หลายนคนช่วยกันปูผ้า นั่ง มีคณะอื่นนั่งอยู่ก่อนแล้วได้ร่มเงาเดียวกัน บางกลุ่มก็สวดมนต์ บางกลุ่มก็นั่งสมาธิ รู้สึกว่าจะเป็นคนไทยทั้งนั้น และเมื่อมองไปรอบๆ บริเวณ เห็นนกแก้วสีเขียวหลายสิบตัว บินอยู่บนพระสถูป ส่งเสียงเจี๊วเจี๊ว เมื่อมองไปทางเข้า ก็เห็นผู้แสวงบุญกลุ่มใหญ่ แต่งชุดขาว ถือธงฉัพพัชณรังสีและป้ายขนาดใหญ่เดินมา เข้าใจว่าเป็นกองทัพนครของศรีลังกา สามีบอกให้ดูกองทัพใหญ่มาแล้ว

เมื่อมองดูดีๆ ก็เห็นท่านอาจารย์ของพวกเราเดินนำหน้ามาด้วย รู้สึกแปลกใจมาก ท่านอาจารย์ไปเข้ากลุ่มนี้ได้อย่างไร มองอีกที คนที่เดินข้างท่านอาจารย์ คือ คุณบุตร สาวงษ์ ชาวเขมรที่เป็นลูกศิษย์พึงธรรมท่านอาจารย์ทางสถานีวิทย์ จนเป็นอาจารย์สอนธรรมที่มีชื่อเสียงของกัมพูชา ได้ทราบภายหลังว่า ท่านทั้งสองพบกันโดยบังเอิญที่ประตูทางเข้านั้นเองสร้างความปิติยินดีแก่พวกเราเป็นอย่างยิ่ง เพราะเราเคยไปเขมรกับท่านอาจารย์ และชื่นชมคุณบุตร สาวงษ์ในความเข้าใจธรรม และปฏิภาณไหวพริบในการตอบธรรมของท่าน เคยมีคำถามว่า ทำไมทำบุญทำทานแล้วจึงยากจน ท่านตอบว่า “ความยากจนไม่ใช่อาณิสสของทาน” ทำให้จำได้ขึ้นใจ เหมือนกับที่เราเคยถามท่านอาจารย์ว่า “เมื่อไม่มีความหวัง แล้วชีวิตจะอยู่ได้อย่างไร” ท่านตอบว่า “ก็อยู่ด้วยปัญญาซิคะ” ซึ่งก็จำได้ขึ้นใจเหมือนกัน

เมื่อคณะสหยาธรรมชาวกัมพูชาเวียนเทียนประทักษิณแล้ว ก็มารวมเป็นคณะเดียวกัน ชาวเขมรที่มาเป็นกลุ่มที่อพยพไปอยู่อเมริกา ล้วนแต่เป็นคนมีความรู้ทางธรรมทั้งนั้น คนหนึ่งแปลพระไตรปิฎกและอรรถกถาเป็นภาษาเขมร ได้ตั้งคำถามเป็นภาษาเขมร คุณบุตรแปลเป็นภาษาไทยให้ท่านอาจารย์ทราบ ท่านอาจารย์ตอบเป็นภาษาไทย คุณบุตรแปลคำตอบให้คณะเป็นภาษาเขมรอีกครั้ง ดีเหลือเกินที่ภาษาไม่ใช่อุปสรรคในการเผยแผ่พระธรรม รู้สึกเห็นด้วยและซาบซึ้งมาก เมื่อคุณบุตรกล่าวว่าท่านอาจารย์พุทธธรรมได้ไพเราะมาก (ตามเคย จำไม่ได้อีกแล้วว่าท่านพูดว่าอะไร ความจริงช่องว่างที่แปลนั้น ถ้าจะจดก็ทัน แต่ไม่ได้เตรียมกระดาษปากกาไปด้วย วันหลังรู้แล้วว่าตนเองความจำสั้นอย่างนี้ ต้องจดแล้วละ)

เมื่อจบการสนทนาธรรม พวกเราก็นำประทีปโคมไฟมาจุด แล้วเวียนเทียนประทักษิณรอบพระสถูป พบชาวศรีลังกาหลายคนที่น่าจดจำพัฒนาวัตรสมาธิห่มรอบองค์พระสถูป เราส่งประทีปให้สาธุการ หลายคนน้ำตาไหล ด้วยความปิติซาบซึ้งในไมตรีจิตของชาวพุทธต่างเชื้อชาติ แต่มีความศรัทธาในองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์เดียวกัน (อันนี้คิดเอาเอง แต่ท่านเหล่านั้นก็น้ำตาไหลจริงๆ) เสร็จแล้วก็กลับไปทานอาหารเย็นที่โรงแรม พุ่มนี้กลุ่มหนึ่งซึ่งมีเราอยู่ด้วยจะเดินทางไปกุสินารา ต้องเตรียมจัดกระเป๋าลูกเล็ก เพื่อเตรียมค้าง ๑ คืน และนำกระเป๋ใหญ่ฝากไว้ที่โรงแรม ต้องเดินทางแต่เช้าตั้งแต่ ๗ โมง ระยะทางประมาณ ๓๐๐ กม. ใช้เวลาประมาณ ๙ ชั่วโมง

เกินคาด ... ที่กุสินารา

วันนี้ต้องแต่งกายให้รัดกุม เพื่อเตรียมเข้าห้องน้ำธรรมชาติ เราแต่งผ้าขึ้น ไม่มีอะไรรัดจริง เพื่อจะได้นั่งสบายๆ เมื่อรถแล่นพ้นตัวเมืองพาราณสีที่จอแจแล้ว คุณเผชญีก็นั่งเปิดธรรมให้ฟัง ซึ่งเลือกหัวข้อที่น่าสนใจมาก ความจริงธรรมก็น่าสนใจทั้งหมด แต่จริตของเราชอบอย่างนี้ดีกว่าอย่างนี้ดี ดีเหลือเกินที่ได้ฟังธรรมที่ทำให้ใจสบายอย่างนี้ เมื่อใจสบาย กายก็สงบ ฟังไปเพลินๆ ดูทิวทัศน์ข้างทางไปด้วย ไม่รู้สึกลำบากอะไรที่ต้องนั่งรถบนทางที่ขรุขระ เต็มไปด้วยฝุ่น ในบางช่วงเช่นนี้

รถแล่นผ่านทุ่งนาข้าวสาละที่กำลังออกรวง ลมข้างนอกพัดแรงจนทุ่งข้าวพริ้วไหวเป็นระลอกคลื่น บางช่วงเป็นดงต้นสาบเสือ ออกดอกสีม่วงเป็นกลุ่มสวยงาม บางช่วงก็เป็นทางยาว มองไกลๆ เหมือนถนนสีม่วง เห็นผู้หญิงอินเดียห่ม紗หรีสีต่างๆ นั่งเป็นกลุ่มอยู่กลางทุ่งโล่ง ได้ทราบว่า เป็นสมาคมแม่บ้านที่ออกมาถ่ายรูป เคยได้ยินคนพูดเป็นเชิงประชดว่า เวลารับประทานอาหารหรูหราราคาแพง สามารถเชิญใครๆ มาร่วมรับประทานอาหารได้ แต่เวลาจะถ่ายต้องแอบไปถ่ายคนเดียว ประโยคนี้ใช้ไม่ได้กับชาวอินเดีย เพราะที่นี่ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วยกัน กินด้วยกัน ถ่ายด้วยกัน สามัคคีกันดีแท้ มิน่า เวลาขอ ถึงมารุมขอพร้อมๆ กัน เลยอดด้วยกันทั้งหมดเลย

ได้ฟังธรรม ทำให้จิตใจเบาสบาย แต่ห้ามถามว่า ฟังเรื่องอะไร เพราะคงสะดวกการ “เห็นสิ่งที่ไม่เป็นสาระ ว่าเป็นสาระ และเห็นสิ่งที่เป็นสาระ ว่าเป็นไม่สาระ” มาเนิ่นนานในสังสารวัฏ จึงจำเรื่องอื่นๆ ได้ละเอียดลออ ตื่นไม่ นกร้อง หรืออะไรต่อมิอะไร แต่เรื่องธรรมจำไม่ค่อยได้

เมื่อใจสบาย กายสบาย ก็เผลอหลับไป ตื่นขึ้นมาอีกที เมื่อรถจอดให้ไปทำธุระส่วนตัว จะต้องการหรือไม่ก็ตาม ก็ควรจะจัดการให้เรียบร้อย ไม่อย่างนั้นจะลำบาก ถ้าเกิดต้องการขึ้นมาคนเดียว รถจอดที่ริมถนน ข้างทางเป็นทุ่งข้าวสาละ ที่ไหวพริ้วด้วยแรงลม เราหมายตาว่าต้องเดินไปถึงถนนสายเล็กๆ ที่เห็นข้างหน้า เพราะอยากเห็นข้าวสาละใกล้ๆ เดินหลบหลีกกับระเบิดที่เห็นอยู่ประปราย ไปถึงถนนดินที่เห็น ไม่ผิดหวัง เพราะทุ่งข้าวสวยมากมีดอกไม้เล็กๆ สีน้ำเงินเข้ม เกสรสีเหลือง อยู่ริมคันนา สวยเสีย

จนต้องหาที่เหมาะสมๆ ทำธุระ ไม่อยากให้กล้วยดอกที่บอบบางนั้นถูกน้ำร้อน นับว่าเป็นห้องน้ำธรรมชาติที่สวยที่สุดที่เคยเห็น

เมื่อกลับมาบนรถอีกครั้ง หลังจากน้องมัธมิมานำน้ำมาบริการให้ล้างมือแล้ว ก็เริ่มแจกกล่องอาหารกลางวัน หลายคนบอกให้ทานเสียบนรถ เพราะร้านข้างทางที่จะหยุดแวะนั้นอาจจะไม่สะอาด แต่เมื่อถึงจุดจอดรถ ก็พบว่า ร้านข้างทางนั้นสะอาดพอสมควรแม้ฝุ่นจากถนนจะเยอะด้วยแรงลมก็ตาม ห้องน้ำก็สะอาด มีชักโครก มีอ่างล้างมือ ผิดกับเมื่อห้าปีก่อน ที่แวะทานอาหารข้างทาง แล้วมีคนต้องเสียกันหลายคน

พวกเราพักที่ร้านนี้กันพักใหญ่ เดินยัดเส้นยัดสายกันทั่วร้าน หลังร้านปลูกข้าวโพด ต้นยังไม่สูง แต่อวบอ้วนเท่าแขนเด็ก (ผอมๆ) ไม่เคยเห็นมาก่อน คุณาอัศจรรย์ อาจจะคนละพันธุ์กับที่บ้านเรา หรืออย่างไร เห็นคุณฝนกับคุณใจหลบไปนั่งตากลมอยู่ที่ประตูทางเข้าด้านหนึ่ง สอบถามได้ความว่า คุณฝนมารถ เวียนศีรษะจนลืมตาไม่ได้ สามิเราเลยบริการนวดแผนจีน นวดที่มือให้เลือดลมเดิน ปรากฏว่าคุณฝนอาการดีขึ้น ที่ต้องโฆษณาสรรพคุณ เพราะว่าถ้าเกิดมีคนมารถ ก็ให้บริการได้ แต่คิดค่าบริการแพงหน่อย คือ คิดเป็นบุญ ซึ่งจะติดตามให้ผลตลอดไปแพงไหมละคะ

รถแล่นผ่านเมืองโครักขปุร์ ซึ่งเป็นเมืองใหญ่ แต่ใหญ่แบบอินเดีย คือ มีร้านขายของและผู้คนมากมาย แต่ไม่ได้เป็นระเบียบสวยงามแต่อย่างใด บริเวณนี้คงเป็นแหล่งเกษตรกรรม มีตลาดที่ขายหัวหอม มันฝรั่ง มากมายเหมือนตลาดสี่มุมเมืองของเรา เมื่อถึงเมืองโครักขปุร์แล้ว อีก ๕๐ กม. ก็จะถึงเมืองกุสินารา จุดหมายปลายทางของเรา

ศาลวโนทยาน ที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน

รถพามาถึงเมืองกุสินารา ซึ่งเป็นเมืองเล็ก (ในความเห็นของตาบอดคลำช้าง คือ เห็นแค่ส่วนนิดเดียว แล้วก็สรุป) ในปัจจุบันนี้เมืองกุสินาราจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ในสมัยพุทธกาล กุสินาราก็เป็นเมืองเล็ก ในมหาปรินิพพานสูตร ท่านพระอานนท์กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า อโยปรีนิพพานในกรุงกุสินาราซึ่งเป็นเมืองเล็ก เมืองดอย เป็นกิ่งเมือง ขอให้เสด็จไปปรินิพพานในเมืองใหญ่ๆ เช่น จัมปา ราชคฤห์ สาวัตถี โกสัมพี พาราณสี

แต่พระองค์ตรัสตอบว่า กรุงกุสินาราคเคยเป็นราชธานี มีนามว่า กุสาวตี ซึ่งพระเจ้าสุทนต์สนะจักรพรรดิทรงปกครอง เคยเจริญรุ่งเรืองยิ่งมาแล้ว ทรงแสดงมหาทศนสูตรว่า พระองค์เป็นพระเจ้าสุทนต์สนะจักรพรรดินั้น ทรงพร้อมสมบุรณ์ด้วยสมบัติ นานาประการอย่างไร ก็ใช้สอยได้เพียงครั้งละอย่างเดียว ทรงสอนว่า สังขารทั้งปวง เหล่านั้น ล่วงลับไปแล้ว ดับแล้ว ปรวนแปรแล้ว สังขารไม่เที่ยง ไม่ยั่งยืน ไม่น่าวางใจ อย่างนี้ จึงควรที่จะเบื่อหน่ายในสังขารทั้งปวง ควรเพื่อจะคลายกำหนด ควรเพื่อจะพ้นไปเสีย

ได้ยินพระคุณเจ้าที่วัดไทยกุสินารากล่าวว่า พระผู้มีพระภาคทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานที่เมืองกุสินารานี้ นับเป็นครั้งที่ ๗ คือครั้งสุดท้าย ก่อนหน้านั้นเคยสวรรคตที่เมืองนี้มาแล้ว ๖ ครั้ง เมืองกุสินาราในยามเย็นเงียบสงบ เห็นไร่อ้อยอยู่ทั่วไป ชาวบ้านกำลังตัดอ้อยดูเศรษฐกิจที่นี่ดีกว่าที่คยา แต่เมื่อรถจอดที่ศาลาโนทยานก็มีเด็กขอทานหลายคนแต่ดูจะมีระดับกว่าที่คยามาก ดูจากการแต่งตัว และวิธีการขอ เพราะไม่ได้ร้องขอเฉยๆ มีการแสดงความสามารถด้วยการตีกลองและสวดมนต์สรรเสริญพระรัตนตรัยไปด้วย

ศาลาโนทยานประกอบด้วย พระมหาปรินิพพานวิหารและพระสถูป ที่เสด็จดับขันธปรินิพพาน พวกเราพากันขึ้นไปกราบนมัสการพระพุทธรูปปางปรินิพพานประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร คณะบ้านธัมมะจากเชียงใหม่นำผ้าผืนใหญ่มาถวายด้วย และคณะอื่นๆ ก็ถวายกันพร้อมกันหลายผืน ขออนุโมทนาค่ะ

เมื่อกราบนมัสการพระพุทธรูปในพระวิหารซึ่งสร้างขึ้นภายหลังแล้ว ซาบซึ้งในพระพุทธานุภาพ ที่ทรงพระมหากรุณาโปรดสั่งสอนพระธรรมที่ทรงตรัสรู้ด้วยพระปัญญาอันยิ่ง ด้วยพระวิริยะอุตสาหะ แม้จะมีพระชนม์มากและทรงประชวรหนัก ก็ยังทรงดำเนินมาที่นี่ เพื่อโปรดสุภททปริพพาชก ทรงแสดงธรรมให้ฟัง ก็ขอบวชและเพียรพยายามจนได้บรรลุพระอรหัตในไม่ช้า นับเป็นพระสาวกองค์สุดท้ายที่ได้เห็นพระองค์ ณ ที่แห่งนี้ นามขันธ์ของพระองค์ดับสนิท ไม่เกิดอีกเลย มีแต่รูปขันธ์ คือ พระบรมสารีริกธาตุที่ทรงเหลือไว้ให้กราบไหว้ มีสหายธรรมหลายคนที่ซาบซึ้งจนเดินออกไปด้วยน้ำตานองหน้า

ในครั้งนั้นสาวกทั้งหลายที่ยังไม่ได้บรรลुพระอรหัต มีความเศร้าโศกเสียใจอย่างมากเช่น ท่านพระอานนท์ พุทธอุปัฏฐาก พระผู้มีพระภาคทรงปลอบโยนว่า เป็นธรรมดาที่จะต้องพลัดพรากจากของรักของชอบใจ จะปรารภนาให้สิ่งที่มีความทรมโทรมเป็นธรรมดา มิให้ทรมโทรม ย่อมเป็นไปไม่ได้ แล้วทรงตรัสสรรเสริญพระอานนท์ว่า ตั้งเมตตาทั้งกาย วาจา ใจ ในพระองค์มาตลอดกาลนาน ได้ชื่อว่า ทำบุญไว้แล้ว จงเริ่มตั้งความเพียรเถิดจะเป็นผู้สิ้นอาสวะโดยพลัน

พระอานนท์ทูลว่า เมื่อไม่มีพระองค์แล้ว จะไม่เห็น ไม่ได้นั่งใกล้ ภิกษุที่เข้ามาเฝ้าพระองค์ที่ทำให้เจริญใจ พระองค์ทรงแสดงสังเวชนียสถาน คือ สถานที่ควรสังเวช ๔ คือ ที่ที่พระองค์ประสูติ ตรัสรู้ ทรงแสดงธรรมจักร และปรินิพพาน ว่าเมื่อภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาจาริกไป มีจิตเลื่อมใส และตายลง ก็เข้าสู่สุคติโลกสวรรค์

และในที่สุด ก็ทรงแสดงปัจฉิมโอวาทว่า “ดูกรภิกษุทั้งหลาย บัดนี้เราขอเตือนท่าน สังฆารทั้งหลายมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” เมื่อกราบนมัสการโดยทั่วถึง ก็ออกไปสนทนาธรรมข้างนอกพระวิหาร และเวียนเทียนประทักษิณพระสถูปที่ทรงปรินิพพาน เห็นซากปรักหักพังของสถานที่ทรงนำพระพระบรมศพไปประดิษฐานก่อนถวายพระเพลิงป็นเวลา ๗ วัน อยู่ด้านหลังพระสถูป มีดพอดิ รถบัสพาไปมกุฏพันธเจดีย์ ผ่านโรงแรมนิวกีโลดัส กุสินารา โรงแรมรอยัลเรสซิเดนซี วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์ โรงแรมอิมพีเรียล และมกุฏพันธเจดีย์ซึ่งปิดแล้ว โชคดีมาก ต้องกลับมาใหม่ในวันพຼ่งนี้ ไม่อย่างนั้นก็จะได้ชมในความมืดอีก

ถวายนาที่วัดไทยกุสินาราเฉลิมราชย์

รถพาลกลับมาที่โรงแรมอิมพีเรียลที่เราจะพัก ๑ คืน เป็นโรงแรมใหม่ ดูสวย สะอาดน่ารัก มีต้นรักเร่อกดอกสวยงามปลูกอยู่โดยรอบ เมื่อทานอาหารเย็นที่มีรสชาติคล้ายคลึงกับอาหารไทยเร่ียบร้อยแล้ว คุณใจก็มาบอกว่าได้นิมนัต์พระที่วัดไทยไว้ ๕ รูป เพื่อถวายนาสังฆทาน จึงรีบเดินในความมืด ระยะทางไม่เกิน ๑๐๐ เมตร จากโรงแรมไปวัดอากาศข้างนอกหนาวเย็นกำลังสบายเมื่อใส่เสื้อหนาว ลมพัดเอื่อยๆ มอง

ขึ้นไปบนท้องฟ้า เห็นดาวมากมายบนพื้นฟ้าสีน้ำเงินเข้ม สวยจนไม่อยากละสายตาไปที่อื่น แต่ก็ต้องจำใจมามองพื้นดินบ้าง (ตาดูดาว เฝ้าติดดิน) เพื่อจะได้ไม่หกล้ม

การถวายสังฆทานครั้งนี้ คณะบ้านธัมมะจากเชียงใหม่เป็นผู้ริเริ่ม โดยมีท่านพลตรีศัลลภ กัลยาณมิตร อาจารย์ฉัตรชัย กิตติพรชัย ประธานและรองประธานบ้านธัมมะ นต.จรัล และคุณสายฝน ปานุราช คุณชุมพร คุณจิมมี่ และอีกหลายคน เพราะเมื่อมาอินเดียคราวก่อน ที่วัดไทยมีสถานพยาบาลสำหรับรักษาคนไข้ทั้งชาวไทยและอินเดียมารักษาวนละเป็นร้อย ทางวัดต้องการยาและเงินบริจาคจำนวนมาก มาอินเดียครั้งนี้ คณะบ้านธัมมะจึงจัดหายามาจำนวนหลายกล่อง หอบหิ้วขึ้นเครื่องมาจากเชียงใหม่ แวะที่กรุงเทพฯ ผ่านพุทธคยา สารนาถ และพำนักรถมาด้วยกันจนถึงกุสินารา ไม่ทราบว่ายาคะบอบข้าเหมือนคนพามาบ้างหรือไม่ (พูดเล่นคะ เพราะทุกคนดูแลสุขภาพด้วยบุญกุศล)

เมื่อเดินไปถึงวัดผ่านเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ที่ได้รับพระราชทานมาจากในหลวงนั้น ทางวัดเปิดไฟไว้สวยงาม เราเดินผ่านไปเพื่อรีบไปให้ทันเวลาที่นิมนต์พระคุณเจ้าไว้ ไปถึงพระคุณเจ้านั่งคอยอยู่แล้ว ระหว่างการสนทนา ท่านเล่าว่า เมื่อเดือนก่อนคณะผู้แสวงบุญชาวไทยมาท่องเที่ยวที่อินเดีย เมื่อพาไปโรงพยาบาล คนไข้เห็นว่าสกปรก ไม่ยอมอยู่ ก็กลับมาโรงแรม แล้วก็เสียชีวิตที่โรงแรม ต้องเผาศพที่กัลกัตตาแล้วนำอัฐิกลับเมืองไทย คิดถึงอาจารย์พิรพลที่ท่องเที่ยวมากเหมือนกัน ท่านบอกว่าคิดว่าจะเอาชีวิตมาทิ้งที่อินเดียเสียแล้ว (แต่เราว่าได้เกิดใหม่ที่อินเดียต่างหาก ซึ่งเหมือนกัน เพราะเมื่อจุติจิตดับ ปฏิสนธิจิตก็เกิดทันที) แต่คณะเราโชคดีที่มีหมอและพยาบาลหลายท่าน (แต่ไม่ทราบว่าใครเป็นหมอ เพราะรายชื่อใช้คำนำหน้าว่า คุณ ทุกคน มารู้เมื่อเกือบจะกลับแล้ว) แต่ละคนล้วนมีเมตตาจิตช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะคุณโจและคุณฝน พยาบาล คู่สามีภรรยาจากบ้านธัมมะเชียงใหม่ ที่กระตือรือร้นในการรักษาพยาบาลคนเจ็บป่วยทุกคนที่เธอทราบ สามีเราก็ท่องเที่ยวและเป็นไข้เหมือนกัน ได้เธอทั้งคู่นี้แหละที่ช่วยดูแลจนหายป่วย ขออนุโมทนาคะ

เมื่อถึงเวลาถวายสังฆทาน รวบรวมเงินจากคณะได้จำนวนสองหมื่นกว่าบาท พร้อมกับยาหลายกล่องจากบ้านธัมมะ นี่ถึงอันติสงส์ของการถวายยาที่แสดงไว้ใน

ขุททกกาย อปาน ท่านพระปิลินทวัจฉเถระกล่าวไว้ว่า เราได้ถวายเภสัชในพระสูตรเจ้า และในณะสงฆ์ผู้ประเสริฐสุดแล้ว ย่อมได้อานิสงส์ ๑๐ ประการอันสมควรแก่กรรมของเรา คือ เราเป็นผู้มีอายุยืน ๑ มีกำลัง ๑ มีปัญญา ๑ มีวรรณะ ๑ มียศ ๑ มีสุข ๑ ไม่มีอันตราย ๑ ไม่มีภัยไร ๑ มหาชนยำเกรงทุกเมื่อ ๑ เราไม่มีความพลัดพรากจากของที่รัก ๑ เพราะกรรมนั้นให้ผลแก่เรา

ทุกคนคงมีประสบการณ์เมื่อเกิดโรคภัยต่างๆ ได้ดี เมื่อมีโอกาสจะช่วยผู้ป่วยเจ็บให้พ้นทุกข์หายป่วยได้ ก็ยินดีจะกระทำ ทุกคนไม่อยากมีโรค เพราะความไม่มีโรคเป็นลาภอันประเสริฐ แต่ลาภที่ประเสริฐยิ่งกว่านั้นคือ การเข้าใจลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏตามความเป็นจริง ที่จะทำให้หายจากโรคทางใจ ซึ่งพวกเราทุกคนเป็นโรคทางใจกันตลอดเวลา ผู้ที่ยืนยันว่าไม่มีโรคทางใจแม้เพียงเวลาครู่เดียวนั้น หาได้ยากในโลก เว้นแต่พระชินาสพ (จาก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต โรคสูตร)

มกุฏพันธเจดีย์

เข้าวันนี้ (๒๒ ก.พ. ๕๒) ออกจากโรงแรมเพื่อไปนมัสการมกุฏพันธเจดีย์ สถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูปที่ระตะเข้า ที่บอกว่าโชคดีที่เมื่อเย็นวาน เขาปิดก่อน เพราะไม่อย่างนั้นจะได้กราบนมัสการในความมืด มองไม่เห็นอะไรชัดเจน

เมื่อลงจากรถ มีเด็กผู้ชายในชุดนักเรียน มายืนสวด “พุทฺธัง สรณัง คัจฉามิ” ด้วยเสียงใสแจ้ว ขอเงินที่ประตูลอยเลยทีเดียว เด็กตัวเล็กนิดเดียว หน้าตาน่ารักน่าเอ็นดู เลยให้เงินไป ๑๐ รูปี นึกสงสารเด็กว่า พระพุทธเจ้าคงจะเป็นที่พึ่งได้ในอัตภาพนี้เท่านั้น ถ้าสวดเพียงเพื่อขอเงินจากชาวพุทธอย่างเดียว หนูน้อยจะได้มีโอกาสศึกษาพระธรรมเพื่อที่จะมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริงหรือไม่ะ ได้กราบนมัสการและเวียนเทียนประทักษิณสถานที่ถวายพระเพลิงพระพุทธรูปที่ระตะเข้า นึกถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งอดีต เมื่อพระผู้มีพระภาคปรินิพพานแล้ว ก็เกิดแผ่นดินไหว และมีหลายท่านกล่าวภาสิตในทางธรรม เหตุการณ์นี้ยังความโศกสลดให้เกิดแก่ภิกษุผู้ยังไม่ปราศจากราคะและยังธรรมสังเวชให้เกิดแก่ภิกษุผู้ปราศจากราคะแล้ว

มัลลกะศตริย์ได้จัดการถวายพระเพลิงพระศพพระผู้มีพระภาค ภายหลังที่ตั้งพระศพ จัดเครื่องสักการะบูชาครบ ๗ วัน และภายหลังที่ท่านพระมหากัสสป

เถระ พร้อมด้วยภิกษุบริษัทมาถวายบังคมพระศพเสร็จแล้ว ในหมู่ภิกษุของท่านนั้น ขณะที่ภิกษุทั้งหลายกำลังร้องไห้คร่ำครวญในข่าวปรินิพพานของพระผู้มีพระภาค ก็มีภิกษุรูปหนึ่งผู้บวชเมื่อแกชื้อ สุภททะ กล่าวห้ามภิกษุทั้งหลายมิให้เศร้าโศก ควรจะดีใจว่า ต่อไปจะไม่มีใครมาห้ามทำอย่างนั้นอย่างนี้ ปรรตนาจะทำอะไรก็ได้ตามใจ ซึ่งท่านพระมหากัสสปเถระได้ปรารภเป็นเหตุเสนอให้สงฆ์ทำสังคายนา

เมื่อถวายพระเพลิงแล้ว ก็มีกษัตริย์และพราหมณ์จากแคว้นต่างๆ มาขอพระบรมสารีริกธาตุ ครั้งแรกมัลลกษัตริย์จะไม่ให้ แต่โทณพราหมณ์พูดเกลี้ยกล่อมให้เห็นแก่ความสงบ จึงได้ตกลงแบ่งให้ไป ต่างก็นำไปทำสตูปบวรจุและทำการฉลองในนครของตน

โรงพยาบาลวัดไทยกุสินารา

จากนั้นก็แวะที่โรงพยาบาลวัดไทยกุสินาราที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัด เพื่อถวายเงินสนับสนุนการทำงานของโรงพยาบาล ซึ่งเดิมเป็นสถานพยาบาลอยู่ในวัด ปัจจุบันสร้างเป็นโรงพยาบาลขนาดใหญ่พอสมควร มีพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาที่กำลังทรงวางศิลาฤกษ์ติดอยู่ที่หน้าอาคารที่กำลังก่อสร้าง

ตอนที่เราไป โรงพยาบาลยังไม่ได้เปิดดำเนินการ (หรือปิด เพราะเป็นวันอาทิตย์) ได้ทราบจากพระคุณเจ้าว่า จ้างหมอชาวอินเดีย ๓ คน เงินเดือนคนละ ๑๕,๐๐๐ รูปี ขณะที่ผู้จบปริญญาตรีจะได้เงินเดือนจากราชการ ๒,๕๐๐ รูปี ท่านบอกว่ามีผู้สนใจมาสมัครทำงานที่วัดกันมาก ทั้งที่เป็นยามในวัดรายได้วันละ ๖๐ รูปี แต่ทานอาหารที่วัด และยังได้ทิปจากคนไทยบ่อยๆด้วย ชาวบ้านแถวนี้ยินยอมมาทำงานที่วัดมากกว่าที่โรงแรมเสียอีก วัดไทยยังเปิดโรงเรียนสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ด้วย มีเด็กๆ มาสมัครเรียนกันมาก ต้องมีการสอบคัดเลือก ลูกใครสอบไม่ได้ พ่อแม่ก็จะเสียใจอย่างยิ่ง เพราะเมื่อได้มาเรียนที่วัดแล้ว เด็กๆ ก็จะได้รับ การดูแลอย่างดี ท่านยังเล่าต่อไปว่า ที่รัฐมหาราษฏรีมีผู้หันมานับถือศาสนาพุทธมากขึ้น เพราะ ดร. เอ็ม. เบกการ์ ซึ่งเคยเป็น จัณทาล เป็นผู้นำ เมื่อเปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนาแล้ว ก็หมดความเป็น จัณทาล มีความเสมอภาคเท่ากับคนอื่น ๆ สามารถศึกษาและประกอบอาชีพตามความสามารถของตนได้ และนี่ก็ออกอีกเรื่องหนึ่ง ที่คุณสุวัตรเล่าให้ฟังว่า ท่านเรวตะที่สุมาคมมหา

โพธิ พุทธคยา ท่านเดินทางไปทั่วอินเดีย และพบว่าที่รัฐโอริสสา มีหมู่บ้านหนึ่ง ประมาณ ๔๐๐ ครัวเรือน (หรือคนไม่แน่ใจละ) นับถือพุทธศาสนามาตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน

เมื่อเดินจนทั่วโรงพยาบาลแล้ว ก็ถึงเวลาที่อาจารย์ดวงเดือน บารมีธรรม รองประธานมูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาและคณะ ถวายเงินจำนวนประมาณ ๑๓๐,๐๐๐ บาทให้แก่วัด เพื่อสนับสนุนการทำงานของโรงพยาบาล พระคุณเจ้าบอกว่า พวกเราเป็นคณะแรกที่มาทำบุญมอบปัจจัยในห้องประชุมของโรงพยาบาลแห่งนี้ ขออนุโมทนาในกุศลที่ทุกท่านได้บำเพ็ญแล้วละ

กลับพาราณสี

พวกเราเริ่มออกเดินทางจากกุสินารา เวลาประมาณเก้าโมงครึ่ง รถแล่นกลับมาทางเดิม แต่ก็ไม่เหมือนเดิมสำหรับเรา เพราะตอนขามานั้น จิตเข้าสู่วงศ์เสียโดยมาก ตอนขากลับจึงได้เห็นสิ่งที่น่าสนใจซึ่งตอนกลับไม่เห็นหลายอย่าง เช่น เมื่อรถจอดให้ลงไปทำธุระในป่าไม้แห่งหนึ่ง ที่มีต้นไม้สูงใหญ่มากมาย แต่ไปไม้ทุกใบเต็มไปด้วยฝุ่น ยังแปลกใจเลยว่า แล้วจะหายใจได้ไหมนะ เมื่อกลับมาเมืองไทย เปิดหนังสือ “เกี่ยวกับอินเดีย” ดูแล้ว จึงทราบว่า เป็นป่าสาละพุทธชยันตี เขตจังหวัดโคราชบุรี ซึ่งคิดว่าเป็นป่าสาละของพวกมัลลกะษัตริย์ ที่อยู่ใกล้กรุงกุสินาราในอดีต

รถแล่นข้ามสะพาน เห็นแม่น้ำกว้างใหญ่มาก จนมองไม่เห็นอีกฝั่งหนึ่ง คิดว่าน่าจะเป็นทะเล แต่จากแผนที่แล้ว เราไม่ได้อยู่ใกล้ทะเลเลย จึงต้องถามน้องอ้อ (ปุณจिरา เรืองเกษม) ผู้ทำหน้าที่เป็นไกด์ประจำรถ (คนที่เพิ่งมาใหม่ อาจจะเข้าใจผิดคิดว่าน้องอ้อ เป็นลูกสาวเจ้าของบริษัททัวร์ แต่น้องอ้อก็คือลูกทัวร์เหมือนเรานี่แหละ แต่เธอทำหน้าที่ดูแลจัดการสิ่งต่างๆ ด้วยกุศลจิตอย่างดีมาก) คุณอ้อก็ดีใจหาย เมื่อป้าอยากรู้ แต่อ้อไม่รู้ ก็ไปถามไกด์อินเดียประจำรถ ที่ทำหน้าที่นับจำนวนคนอย่างเดียว แล้ววิ่งกลับมาบอกว่า เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำคงคาคะป้า เอ้อ ตอบอย่างนี้ไม่ต้องถามดีกว่า

และรถก็หยุดที่ร้านอาหารร้านเก่าให้รับประทานอาหารกลางวัน ที่จัดมาจากโรงแรมอิมพีเรียล มีผัดกระเพราหมู ไข่ดาว และผัดผัก แถมทางร้านยังจัดน้ำปลาพริกให้ด้วย เยี่ยมจริงๆ เมื่อรถวิ่งผ่านทางที่กำลังก่อสร้าง ได้ยินเสียงดังปังใหญ่จาก

รถ แต่เมื่อทุกคนช่วยกันมองหา ก็ไม่พบอะไร และต่อมาไม่นานนักก็ได้ยินเสียงทำนองนั้นอีกครั้ง (ไม่ใช่เสียงเก่าแน่ เพราะดับไปหมดแล้วค่ะ) และที่สุดก็ได้ยินอีก พร้อมกับเห็นที่มาของเสียงคือ ฝาปิดคอมเพรสเซอร์แอร์ที่หลุดจากหลังคาปลิวไปที่ข้างถนน โชคดีที่ถูกต้นไม้ข้างทาง ถ้าถูกศีรษะคนที่เดินมาหรือถูกรถที่แล่นตามมา คงเกิดเรื่องใหญ่แน่ และรถก็จอดสนิท เด็กวิ่งไปเก็บชิ้นส่วนขนาดใหญ่มาไว้ในรถ ไกด์อินเดียบอกว่า แอร์เสีย จะรอช่างมาซ่อม หรือจะวิ่งต่อไป พวกเราทุกคนพร้อมใจกันให้วิ่งต่อไป เพราะไม่เชื่อใจว่าช่างจะมาเร็วขนาดไหน อาจจะต้องค้างคืนในรถก็ได้

คราวนี้ต้องเปิดกระจกรับฝุ่นที่ฟุ้งกระจายเต็มไปหมด เพื่อให้มีอากาศหายใจ เราไม่ได้เอาผ้าปิดจมูกไปด้วย ตอนแรกคิดว่าจะเอาไป แต่เมื่ออ่าน “อินเดียไดอารี่” ของคุณวีระยุทธที่บอกว่า คนไทยทำตัวไม่กลมกลืนกับคนอินเดีย จะไปที่ไหนก็มีผ้าปิดปากปิดจมูก เราก็เห็นด้วย จึงไม่คิดจะเอาไป เมื่อมีเหตุการณ์ที่ต้องสูดฝุ่นข้างถนนมากๆ ก็อดคิดถึงผ้าปิดจมูกไม่ได้ แต่ก็ยังโชคดี ได้น้องน้อยคนใจดีที่นั่งอยู่ข้างๆ มอบให้ ๒ ชิ้น ขอบพระคุณมากค่ะ ปากก็อย่างนี้แหละ ของที่จำเป็นก็มักจะลืมเสมอ และในที่สุด เราก็ถึงโรงแรมเวลาห้าโมงครึ่ง ใช้เวลาเดินทาง ๙ ชั่วโมงพอดี มีของฝากเป็นฝุ่นต็ดหน้าตาและเสื้อผ้าเต็มไปหมด

แม่น้าคงคา

วันที่ ๒๓ ก.พ. ๕๒ เป็นวันสุดท้ายของการเดินทาง หลังทานอาหารเย็นเมื่อคืน ทางทัวร์ได้นำตัวให้ตื่นตีสี่ครึ่ง เพื่อจะได้ไปชมแม่น้ำคงคาตอนตีห้าครึ่ง เพราะถ้าสายแล้วแดดจะร้อน เรารับประทานอาหารเช้าก็รีบขึ้นไปจัดกระเป๋าเตรียมกลับบ้าน แล้วรีบนอน ตื่นมาก่อนเวลาปลูก รู้สึกไม่่วงแล้ว เลยไม่ติดการนอน อาบน้ำเสร็จ ก็ยังไม่มี การปลูก ดูนาคีฬาเกือบจะตีห้าแล้ว จึงปลูกสามี่ เขายังไม่หายง่วง เอานาคีฬามาดู แล้วบอกว่า เพิ่งตีสี่ รอโทรศัพท์ปลูกก่อนถึงตื่น เราเลยนอนต่อ แต่นอนไม่หลับ เลยแต่งตัว แล้วลงไปข้างล่าง ปรากฏว่าไม่มีคนอยู่ที่ล็อบบี้เลย เดินไปถามยามที่ปัอม เขาบอกว่า รถไทยแลนด์เพิ่งออกไป รู้สึกโกรธสามี่มาก ที่ไม่ยอมตื่น (เห็นความติดตัวของ ตัวเองหรือยัง) แต่ความจริงจะโทษเขาก็ไม่ได้ วันก่อนที่ไปกุสินารา ทางโรงแรมก็มีทั้ง มอร์นิงคอล และมอร์นิงเคาเพราะกลัวเราไม่ตื่นแต่วันนี้จะไม่ปลูกก็ไม่บอกกันก่อน

พอบอกสามี่ว่า เขาไปกันแล้ว เขาก็บอกว่า ดี จะได้นอนต่อ เราเลยแสดงท่าทาง ไม่เหมาะสมด้วยความไม่พอใจ จะมานอนหรือยังงั้น เดียวกลับไปกรุงเทพฯ ก็ได้นอน แล้ว เมื่อเห็นเราโมโหจริงๆ ก็ลุกขึ้นมาอาบน้ำแต่งตัวได้ แล้วก็ลงไปปัอมยามของ โรงแรมซึ่งมีแท็กซี่จอดอยู่หลายคัน โชเฟอร์คนที่บอกว่า รถไทยแลนด์ไปแล้ว ก็มาเสนอ ราคา ๕๐๐ รูปี เราไม่มีความรู้เลยว่า ระยะทางจากโรงแรมไปแม่น้ำคงคาใกล้ไกล แค่ไหน แต่รู้สึกว่าแพงไป ไม่ไปดีกว่า เขาเลยลดมาเหลือ ๒๐๐ รูปี แต่เราไม่มีเงินรูปี เหลืออยู่เลยจึงต่อเหลือ ๕ ดอลลาร์ก็ตกลง

นั่งอยู่บนรถแท็กซี่ ได้เห็นทิวทัศน์ของเมืองพาราณสีในยามเช้ามีอีกแบบหนึ่ง โชเฟอร์บอกว่า วันนี้เป็นวันเทศกาลของพระศิวะ จะมีคนไปอาบน้ำที่แม่น้ำคงคา มากมาย เราก็เห็นคนเดินกันเต็มถนน เมื่อไปถึงท่าน้ำแห่งหนึ่งในจำนวนหลายแห่ง ก็ เห็นคนมากมายจริงๆ มีนายหน้ามาบอกราคาค่าเรือที่จะพาชมแม่น้ำคงคาว่า ๘๐๐ รูปี เราก็รู้สึกว่าแพงไป (ใช้ความรู้สึกทั้งหมด) บอกว่า ไม่เป็นไร จะเดินดูตามท่าน้ำนี้ก็พอแล้ว เมื่อเห็นว่าเราไม่ไปจริงๆ ก็ลดราคาเหลือ ๒๐๐ รูปี เราก็ต่อเป็น ๕ ดอลลาร์ อีกเหมือนเดิม และได้ชมแม่น้ำคงคาเสียที่ แยกที่พายเรือบอกชื่อปราสาทต่างๆ ที่ สร้างไว้ริมแม่น้ำ พร้อมทั้งชี้ให้ดูพระอาทิตย์ขึ้น บอกว่าเราโชคดีแล้วที่ได้เห็นพระอาทิตย์ ขึ้นที่แม่น้ำคงคา ถ้าเป็นอย่างนั้นจริง คนพายเรือต้องโชคดีกว่าเราหลายเท่า เพราะเห็น ทุกวันแต่ก็ยังต้องมาพายเรืออยู่เหมือนเดิม มีผู้คนชาวอินเดีย ทุกเพศ ทุกวัยลง

อาบน้ำในแม่น้ำคงคาเต็มไปหมด เราเห็นศพผู้ชายคนหนึ่งนอนหงายลอยแข็งที่อยู่อยุในน้ำ จึงชี้ให้สามีดู พอสามีหันไปดู ศพนั้นก็โบกมือให้ เมื่อรู้ว่าไม่ใช่ศพ ก็ต้องรีบมองไปทางอื่น เพราะพี่แกล้งไม่ใส่อะไรเลยลอยน้ำอย่างนั้น แถมแก่แล้วอีกต่างหาก

เมื่อได้เห็นคนอาบน้ำลอยบาปซึ่งมีมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาลแล้ว ในศาสนาพราหมณ์ถือว่าแม่น้ำคงคา (และแม่น้ำสายอื่นอีก ๖ สาย) เป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เพราะไหลมาจากสวรรค์ ผ่านเศียรพระศิวะ สามารถล้างบาปได้ ทำให้ผู้อาบลอยบาปไปตามกระแสน้ำหรืออาบแล้วทำให้เป็นผู้บริสุทธิ์ ทำให้คิดถึงคำที่ท่านปุนณิกาเถรีกล่าวกับพราหมณ์ชราที่มาอาบน้ำเพื่อลอยบาปในหน้าหนาว จนได้รับความทุกข์จนตัวสั่นเพราะความหนาวว่า “ถ้าบุคคลจะพ้นจากบาปกรรมได้เพราะการรดน้ำ (ศักดิ์สิทธิ์) แล้วกบ เต่า งู จระเข้และสัตว์น้ำทั้งปวงก็จักไปสวรรค์ได้เป็นแน่” พราหมณ์นั้นได้ฟังแล้ว ก็เกิดสติ สำเร็จวิชา ๓ เป็นพราหมณ์อย่างแท้จริง

และในขุฎิลสูตรซึ่งมีข้อความว่า สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ คยาสีสะประเทศ ใกล้บ้านคยา ก็สมัยนั้นแล ขุฎิลมากด้วยกันผุดขึ้นบ้าง ดำลงบ้าง ผุดขึ้นและดำลงบ้าง รดน้ำบ้าง บูชาไฟบ้างที่แม่น้ำคยา ในสมัยหิมะตก ระหว่าง ๘ วัน ในราตรีมีความหนาวในเหมันตฤดู ด้วยคิดเห็นว่า ความหมดจดย่อมมีได้ด้วยการกระทำนี้ พระผู้มีพระภาคได้ทอดพระเนตรเห็นพวกขุฎิลเหล่านั้น ผุดขึ้นบ้าง ดำลงบ้าง ผุดขึ้นและดำลงบ้าง รดน้ำบ้าง บูชาไฟบ้างที่แม่น้ำคยา ในสมัยหิมะตกระหว่าง ๘ วัน ในราตรีมีความหนาวในเหมันตฤดู ด้วยคิดเห็นว่า ความหมดจดย่อมมีได้ด้วยการกระทำนี้ ๙ ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงทราบเนื้อความนี้แล้ว ได้ทรงเปล่งอุทานนี้ในเวลานั้นว่า ความสะอาดย่อมไม่มีเพราะน้ำ (แต่) ชนเป็นอันมากยังอาบอยู่ในน้ำนี้ สัจจะและธรรมะมีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นเป็นผู้สะอาดและเป็นพราหมณ์ แม้เวลาจะผ่านไป แล้วเกือบสามพันปี แต่ก็ยังมีคนอีกมากมายที่ยังมีความเห็นผิดว่า การอาบน้ำนั้นสามารถทำให้บริสุทธิ์จากบาปกรรมที่ได้กระทำแล้วได้ โชคดีเหลือเกินที่ได้เรามีโอกาสได้ฟังพระธรรม จึงไม่มีความเห็นผิดเช่นนี้ แต่ก็ยังมีความเห็นผิดอย่างอื่นมาก ซึ่งจะต้องขัดเกลาค่อยไปด้วยการฟังพระธรรมให้เข้าใจยิ่งขึ้น

เมื่อได้เวลาก็กลับมาที่หน้าเดิมอีกครั้ง โชเฟอร์คนเก่ายังคงคอยอยู่ เลยต้องถามให้แน่ใจว่า ไปโรงแรมคิดค่ารถเท่าไร เพราะเขาเสียเวลาคอยอยู่เกือบชั่วโมง เขาบอกว่า

๖ ดอลลาร์ จึงต้องถามให้แน่ใจว่า สำหรับ ๒ คนนะ คราวนี้โซเฟอร์หัวเราะ บอกว่าใช่ คนละ ๓ ดอลลาร์ และแล้วเราก็กลับถึงโรงแรมด้วยความปลอดภัย การเดินทางด้วยตนเองครั้งนี้ทำให้มีความมั่นใจมากขึ้นว่า สามารถจะมาเที่ยวเมืองอินเดียด้วยตนเอง เพราะไม่ได้ลำบากอย่างที่ได้อินได้ฟังมา แต่เมื่อกลับมาถึงโรงแรม ก็มีคนเล่าว่า มีนักท่องเที่ยวถูกแท็กซี่ ทรัพย์สินหายไปพร้อมพาสปอร์ต ดีที่ไม่ได้อินก่อนนะ ไม่อย่างนั้นคงจะไม่กล้าไปเหมือนกัน

พิพิธภัณฑสถาน

หลังอาหารเช้า ออกจากโรงแรมเวลา ๙. ๓๐ น. เพื่อไปชมพิพิธภัณฑสถาน ที่อยู่ฝั่งตรงข้ามกับวัดไทย ซึ่งเป็นที่แสดงโบราณวัตถุ ที่ค้นพบจากปาลีสตินมฤคทายวัน พิพิธภัณฑสถานมีพื้นที่กว้างขวางใหญ่โต มีสนามหญ้าและปลูกดอกกรักร์ออกดอกสวยงาม เมื่อเข้าพิพิธภัณฑสถาน สิ่งแรกที่เห็น คือ เสาหินพระเจ้าอโศกที่มีรูปสิงห์ ๔ ตัว นั่งหันหลังชนกันบนยอดเสา เมื่ออินเดียได้รับเอกราชจากอังกฤษในวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๔๙๐ หลังจากเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ๓๔๘ ปี รัฐบาลอินเดียเลือกสิงห์หัวเสาอโศกในพิพิธภัณฑสถานนี้เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติ โดยเลือกเอาด้านที่มีม้าและวัวที่เป็นฐานเป็นด้านหน้าด้วยเหตุผล ๓ ประการคือ

๑. ในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช ประเทศอินเดียเป็นปึกแผ่น มีเอกราช มีความยิ่งใหญ่ที่สุดที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์ที่มีกษัตริย์ปกครอง

๒. ในสมัยของท่าน ทรงปกครองแผ่นดินโดยธรรมแทนการใช้อาวุธ ทำให้ประชาชนร่มเย็นเป็นสุข

๓. พระเจ้าอโศกทรงสร้างวัดจำนวน ๘๔,๐๐๐ แห่งทั่วอินเดีย และเสาศิลาจารึกที่มียอดเสาหลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะสิงห์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งความองอาจ มีอำนาจ เสาเหล่านั้นมีความแข็งแรงทนทานจนถึงปัจจุบัน

พิพิธภัณฑสถานแยกเป็นส่วนกลาง และปีกทั้ง ๒ ข้าง ภายในมีรูปสลักพระพุทธรูป และเทวรูปต่างๆ มากมาย ล้วนสวยงามและมีประวัติยาวนาน มีพระพุทธรูปองค์หนึ่งที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีเจ้าหน้าที่แขกเรียกแล้วทำให้คิดว่า เอามือลูบพระบาทแล้วเอามาลูบศีรษะ ถ้าใครทำตาม ก็จะขอเงินอีกตามเคย เราเลยทำเป็นไม่

เข้าใจ เพราะเงินรูปีใกล้จะหมดแล้ว ต้องเก็บไว้ที่คนยกกระเปาะมาให้เขาเดินไปที่อื่นก่อน จึงทำตาม (อย่างนี้เรียกว่า คดโกง หรือเปล่า) ด้วยความนอบน้อมในพระผู้มีพระภาค ขอแตะพระพุทธรูป และน้อมมาไว้ที่ศีรษะด้วยความเคารพนอบน้อมในพระปัญญาคุณ พระมหากรุณาคุณ และพระบริสุทธิคุณอันยิ่งใหญ่ และได้ชมสิ่งที่มีค่าสวยงามที่สุดในพิพิธภัณฑ์นี้ คือ พระพุทธรูปปางปฐมเทศนาที่สร้างขึ้นในยุคสมัยคุปตะ (Gupta Period) ประมาณปี พ.ศ. ๘๐๐-๑๒๐๐ ซึ่งเป็นยุคที่พุทธศิลป์มีความเจริญสูงสุด พระพุทธรูปองค์นี้ถูกค้นพบที่ปาอิลิปตนมฤคทายวัน ถือกันว่าเป็นพุทธปฏิมาที่งดงามมาก ในการประกวดพุทธปฏิมาของอินเดียทุกครั้ง จะได้รับการคัดเลือกกว่าเป็นพุทธรูปที่งดงามที่สุด นับว่าเป็นพระพุทธรูปที่สวยงามที่สุดในโลกองค์หนึ่งก็ว่าได้

องค์พระสร้างจากหินทรายเมืองจุนาร์ มีความสูงจากฐานถึงพระรัศมี ๑.๖ เมตรหน้าตักกว้าง ๐.๗๙ เมตร ประทับนั่งในท่าขัดสมาธิเพชรบนพระแท่น พระหัตถ์อยู่ในท่าทรงแสดงธรรม สื่อความหมายถึงการไขปริศนาธรรมที่ถูกปกปิดมานาน ด้านบนมีพระรัศมีแผ่เป็นวงกลม ปรากฏเป็นรูปเทวดา ๒ ตน กำลังโปรยดอกไม้บูชาพระพุทธรองค์ ตรงกลางฐานพระพุทธรูป แกะสลักเป็นวงล้อพระธรรมจักรอยู่บนแท่น มีกวางสองตัวหมอบอยู่ทั้งสองข้าง มีรูปพระปัญจวัคคีย์ทั้ง ๕ ขนาบสองข้าง ด้านซ้ายมีรูปสลักสตรีและเด็ก สันนิษฐานว่า เป็นเจ้าภาพสร้างองค์พระพุทธรูปพร้อมบุตร เมื่อได้เห็นกับตาก็คงพบว่าเป็นกุศลวิบากที่ได้เห็นพระพุทธรูปสวยงามเช่นนี้ ผู้สร้างคงสร้างด้วยจิตที่ศรัทธาต่อพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างสูงสุด ทำให้มองดูเหมือนยังทรงพระชนม์ชีพอยู่ จะมองมุมไหนก็ดูงามไปคนละแบบ น่าเลื่อมใสทั้งสิ้น

บางท่านอาจจะสงสัยเหมือนอย่างที่เราเคยสงสัยว่า การสร้างพระพุทธรูปมีความเป็นมาอย่างไร จึงค้นคว้ามาได้ความว่า จากตำนานพระแก่นจันทน์ ได้กล่าวถึงการสร้างพระพุทธรูปในสมัยพุทธกาลว่า เมื่อพระผู้มีพระภาคทรงแสดงยมกปาฏิหาริย์แล้ว ได้เสด็จไปโปรดพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ และเสด็จจำพรรษาที่นั่น พระเจ้าปเสนทิโกศลภคินีแห่งแคว้นโกศล ไม่ได้ทรงเห็นพระผู้มีพระภาค มีความรำลึกถึง จึงตรัสให้ช่างสร้างพระพุทธรูปขึ้นด้วยไม้จันทน์แดง ประดิษฐานไว้เหนืออาสนะที่พระพุทธรเจ้าเคยประทับ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์และโบราณคดียืนยันว่า พระพุทธรูปได้เริ่มสร้างเมื่อ พ.ศ. ๓๗๐ โดยชาวโยนก ฝรั่งชาติกรีกที่นับถือพระพุทธศาสนา ประดิษฐานครั้งแรกในแคว้นคันธาระ ในรัชสมัยของพระเจ้ากนิษกะ กษัตริย์กรีกองค์แรกที่ทรงนับถือพระพุทธศาสนา จากนั้นมา การสร้างพระพุทธรูปได้มีการพัฒนาศิลปะให้สอดคล้องกับอุดมคติของช่างสกุลต่างๆ ของแต่ละชนชาติ แต่ละยุคสมัย เพื่อให้เกิดความงดงามเป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน คตินิยมในการสร้างพระพุทธรูปได้แพร่ขยายไปสู่นานาประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา รวมทั้งประเทศไทยด้วย

เมื่อทราบความเป็นมาเช่นนี้แล้ว พระพุทธรูปปางแสดงปฐมเทศนาที่ขุดค้นพบในป่าอิสิปตนมฤคทายวันแห่งนี้ นับว่าเป็นอุทเทสิกเจดีย์ ที่สร้างขึ้นเพื่ออุทิศแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น งดงามยิ่ง ก่อให้เกิดความเลื่อมใสในพระคุณทั้ง ๓ ของพระผู้มีพระภาคเจ้าสมเจตนารมณ์ของผู้สร้าง ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแด่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้นด้วยเศียรเกล้า

เช่นเคย เมื่อออกจากพิพิธภัณฑสถานก็ต้องหาห้องน้ำ คราวนี้พบว่าห้องน้ำสะอาดในบริเวณพิพิธภัณฑสถานสวยหรูกว่าเมื่อ ๕ ปีก่อนมาก และไม่ต้องจ่ายเงินด้วย เพราะไม่มีคนยืนเฝ้าคอยเปิดปิดประตูให้ ออกจากพิพิธภัณฑสถานก่อนคนอื่น จึงขึ้นไปนั่งคอยบนรถ มีขอทานบ้างเหมือนกันเห็นคุณใจเกิดกุศลจิตซื้อผัดหมี่ที่ขายโดยเด็กสาวชาววิเบตแจกเด็กๆ หลายคน ผู้หญิงที่ขายของไม่ใช่ชาวอินเดีย ดังนั้นเด็กสาวคนนี้กับแม่จึงขายดีกว่าร้านอื่นที่มีผู้ชายขาย แยกขาย มีคนยืนเข้าคิวซื้อผัดหมี่กันมากมาย บางครั้งธรรมชาติเนียมวัฒนธรรมก็เกิดขวางความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเหมือนกัน

กลับกรุงเทพ

เมื่อทานอาหารกลางวันในห้องอาหารใหญ่โตสวยงามของโรงแรมคลาร์กแล้ว ก็ออกเดินทางไปสนามบินพาราณสีเวลา ๑๒.๓๐ น. ใช้เวลาเดินทางจากโรงแรมประมาณ ๑ ชั่วโมง และเครื่องจะออกเวลา ๑๖.๓๐ น. คิดว่าจะมีเวลาเหลือเฟือ ที่ไหนได้ขั้นตอนในการตรวจสอบผู้โดยสารออกนั้นช่างวุ่นวายสับสนเหลือเกิน

เมื่อเข้าไปในห้องผู้โดยสารขาออก คิดว่าคงจะดีกว่าขาเข้า เพราะในประเทศมักจะไม่ค่อยดี ปรากฏว่าแย่มาก เพราะเป็นห้องเล็กๆ เมื่อพวกเราเรียบร้อยชีวิตเข้าไปก็แออัดอย่างมาก แอร์ก็ไม่เปิด พัดลมก็เปิดบางตัว กว่าจะแลกตั๋วโดยสารก็เหน็ดเหนื่อย มีใช้น้อย ตรวจเสร็จผ่านศุลกากร คิดว่าคงจะดีกว่าเดิม ที่ไหนได้ เจ้าหน้าที่ ๒ คน กับผู้โดยสารเกือบสองร้อย แล้วก็ตรวจละเอียดิบ ได้ยินว่าหลังจากเกิดระเบิดที่มุมไบ ทำให้การตรวจสอบต้องเข้มงวดขึ้น พวกเราหลายคนถึงกับบอกว่า ถ้าสนามบินใหม่ที่กำลังสร้างอยู่ไม่เสร็จ ก็จะไม่มาพาราณสีอีก

ระหว่างที่รอพวกเราก็เอาขนมและน้ำที่เหลืมาแจก ทานน้ำไปก็ต้องเข้าห้องน้ำ เข้าแต่ละครั้งก็เก็บเงิน ๑๐ รูปี ความจริงเขาไม่ได้เขียนไว้ว่าต้องจ่ายหรอก แต่คนที่เฝ้าห้องน้ำ ทำหน้าที่เปิดปิดประตูให้ เมื่อเราออกมาก็เอามือชี้ที่ปากและท้องของเขา เราเลยแปลว่า ขอเงิน ไม่รู้ว่าเขาหมายความว่า อย่ากินมาก เพราะต้องเข้าห้องน้ำบ่อยหรือเปล่าก็ได้ เนื่องจากโลกความคิดของเราและเขาแตกต่างกัน ตามการสะสมที่ต่างกัน แต่เรื่องการขอคงจะตรงกันค่ะ

นี่แหละเสน่ห์อินเดีย ที่ทำให้จำอินเดียได้ไม่ลืม ไม่ว่าจะขีดเขียนขนาดไหนก็ยังอยากกลับไปกราบสังเวชนียสถานและสถานที่ต่างๆ ที่มีในพุทธประวัติว่า พระผู้มีพระภาคและพระอริยสาวกทั้งหลายเคยประทับอยู่หรือเคยเสด็จผ่านไป

จบเสียทีค่ะ ขอขอบคุณที่กรุณาเขียนให้กำลังใจ ความจริงตอนอยู่ที่อินเดีย คิดถึงคอมพิวเตอร์มากเลย คิดว่าถ้าเอาไปด้วย แต่ละวันจะเขียนเรื่องที่ประทับใจไว้ แต่ก็นับว่าเป็นโชคดีของท่าน มิฉะนั้นจะได้ไม่อ่านเรื่องไม่เป็นสาระมากมาย แค่นี้ก็รู้สึกว่าได้พาตัวเองและผู้อ่านไปอ่านจากธรรมชาติมากมายแล้ว แต่ทุกอย่างก็เป็นธรรม ใช่มั้ยคะ ไม่ว่าจะเห็น จะได้ยิน คิดนึกเรื่องราวต่างๆ ถ้าปัญญาสามารถประจักษ์แจ้ง แม้เล็กน้อย ในลักษณะของสภาพธรรมเหล่านี้ว่า เกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย ไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ก็เป็นลาภอันประเสริฐสุดในชีวิตนี้แล้ว

